

สรุปผลการดำเนินงาน

ด้านการพัฒนาเกษตรกรในเขตปฏิรูปที่ดิน

ปีงบประมาณ ๒๕๖๓

สำนักพัฒนาและถ่ายทอดเทคโนโลยี
สำนักงานการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม

คำนำ

การพัฒนาคุณภาพชีวิตเกษตรกรเป็นภารกิจสำคัญของสำนักพัฒนาและถ่ายทอดเทคโนโลยี (สพท.) โดยมีบทบาทหน้าที่ในการวางแผน การประสานแผนงาน งบประมาณ การประสานการดำเนินงาน การสนับสนุน และติดตามประเมินผลงานในภาพรวมของสำนักงานการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม โดยดำเนินการร่วมกับสำนักงานการปฏิรูปที่ดินจังหวัดซึ่งเป็นกลไกหลักในระดับภูมิภาคในการดำเนินการตามแผนงานที่วางไว้

รายงานฉบับนี้ เป็นการรวบรวมข้อมูลต่าง ๆ ของ ส.ป.ก. ในส่วนที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินงานพัฒนาเกษตรกร โครงสร้างและบทบาทหน้าที่ของ สพท. และผลการดำเนินงานด้านการพัฒนาเกษตรกรทั้งในปี 2563 และผลงานสะสมในบางกิจกรรมที่สามารถรวบรวมได้ เพื่อให้ผู้บริหารและเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องได้นำไปใช้ประโยชน์ รายงานฉบับนี้สำเร็จลุล่วงได้ด้วยความร่วมมือจากกลุ่มงานทุกกลุ่มใน สพท. คณะผู้จัดทำขอขอบคุณผู้อำนวยการสำนักพัฒนาและถ่ายทอดเทคโนโลยี ผู้อำนวยการกลุ่ม/ฝ่าย/ศูนย์ และเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องทุกท่านเป็นอย่างสูง หวังเป็นอย่างยิ่งว่าจะเป็นประโยชน์สำหรับผู้สนใจทุกท่าน หากมีข้อผิดพลาดประการใดคณะผู้จัดทำขอน้อมรับและนำไปปรับปรุงการดำเนินงานในครั้งต่อไป

คณะผู้จัดทำ

ธันวาคม 2563

สารบัญ

ส่วนที่	เรื่อง	หน้า
	คำนำ	ก
	สารบัญ	ข
	สารบัญตาราง	ค
	สารบัญภาพ	ง
1	ภารกิจและกรอบแนวทางการดำเนินงาน	1
	โครงสร้างการแบ่งงานภายในของสำนักพัฒนาและถ่ายทอดเทคโนโลยี	4
	กลุ่มงานและกิจกรรมหลักที่รับผิดชอบ	6
2	แผนงานและผลการดำเนินงานรายการกิจกรรม ปี 2563	9
	ผลการดำเนินงานพัฒนาคุณภาพชีวิตเกษตรกร ปี 2563	10
	สรุปผลการติดตามประเมินผลกิจกรรมการพัฒนาเกษตรกร ปี 2563	11
3	สรุปผลการดำเนินงานด้านการพัฒนาเกษตรกรสะสมรายการกิจกรรม (ถึงปี 2563)	14
	3.1 กิจกรรมพัฒนาผู้แทนเกษตรกร	14
	3.2 กิจกรรมการสร้างและพัฒนาเกษตรกรรุ่นใหม่	15
	3.3 กิจกรรมการพัฒนาธุรกิจชุมชนในเขตปฏิรูปที่ดิน	24
	3.4 กิจกรรมพัฒนาศักยภาพสถาบันเกษตรกรในเขตปฏิรูปที่ดิน	25
	3.5 กิจกรรมยกระดับรายได้เกษตรกรในเขตปฏิรูปที่ดินเพื่อลดความเหลื่อมล้ำ	25
	3.6 กิจกรรมส่งเสริมพืชสมุนไพรในเขตปฏิรูปที่ดิน	27
	3.7 กิจกรรมส่งเสริมการเกษตรแบบแปลงใหญ่	29
	3.8 ศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร (ศพก.)	32
	3.9 กิจกรรมพัฒนาเกษตรกรปราดเปรื่องในเขตปฏิรูปที่ดิน	37
	3.10 กิจกรรมส่งเสริมเกษตรกรอินทรีย์ในเขตปฏิรูปที่ดิน	40
	3.11 กิจกรรมส่งเสริมเกษตรกรอินทรีย์ในเขตปฏิรูปที่ดินภาคเหนือตอนบน	41
	3.12 กิจกรรมส่งเสริมระบบวนเกษตรในเขตปฏิรูปที่ดิน	42

สารบัญตาราง

ตารางที่	เรื่อง	หน้า
1	สรุปภารกิจหลักและอัตรากำลังของกลุ่มงานในสำนักพัฒนาและถ่ายทอดเทคโนโลยี	6
2	แผนงานและงบประมาณด้านการพัฒนาเกษตรกร ปี 2563 ปรับ พรบ.โอน	9
3	สรุปผลการติดตามและประเมินผลการเข้าร่วมโครงการของเกษตรกรในเขตปฏิรูปที่ดิน ปี 2563	11
4	จำนวน คปจ. รายภาค	14
5	จำนวน อสปก. ที่ได้รับการพัฒนาและที่คงอยู่ในวาระตั้งแต่ปี 2560 - 2563	14
6	ผลงานการพัฒนาเกษตรกรด้านธุรกิจชุมชน ปีงบประมาณ 2554 - 2563	24
7	ผลงานการพัฒนาศักยภาพสถาบันเกษตรกรในเขตปฏิรูปที่ดิน ปีงบประมาณ 2563	25
8	จำนวนเกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการส่งเสริมพืชสมุนไพรในเขตปฏิรูปที่ดิน ปี 2563	27
9	ผลสัมฤทธิ์การพัฒนาตามแนวทางการส่งเสริมระบบเกษตรแบบแปลงใหญ่ (ปี 2563)	30
10	จำนวนเกษตรกรภายใต้โครงการพัฒนาเกษตรกรปราดเปรื่อง (Smart Farmer) ในเขตปฏิรูปที่ดิน	37
11	เกษตรกรภายใต้โครงการพัฒนาเกษตรกรปราดเปรื่องในเขตปฏิรูปที่ดิน ปี 2563 ที่มีรายได้เพิ่มขึ้นจากการพัฒนา	39
12	การนำความรู้จากการอบรมกิจกรรมการพัฒนาเกษตรกรปราดเปรื่องไปใช้ประโยชน์	40
13	สรุปพื้นที่ดำเนินการส่งเสริมไม้เศรษฐกิจและส่งเสริมระบบวนเกษตร ปี 2549 - 2563	43
14	สรุปจำนวนเกษตรกรและพื้นที่ที่เข้าร่วมการส่งเสริมระบบวนเกษตร ปี 2561 - 2563	43

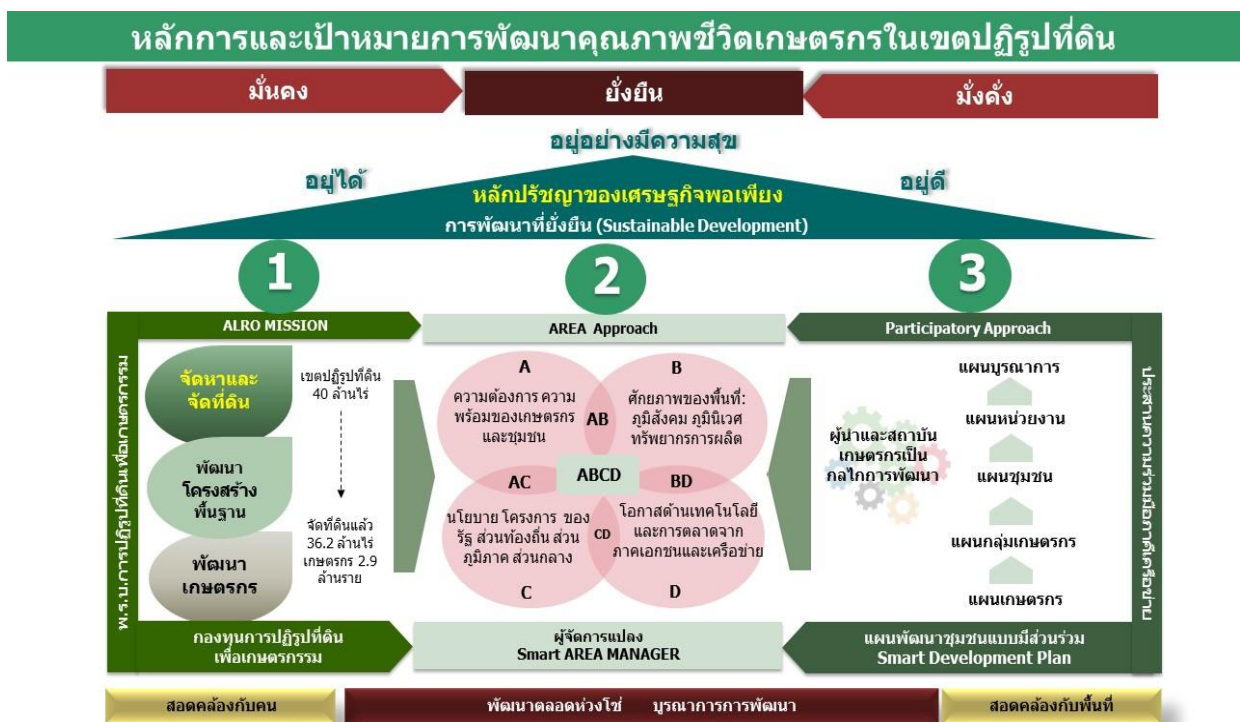
สารบัญภาพ

ภาพ	เรื่อง	หน้า
1	โครงสร้างการแบ่งงานภายในและอัตรากำลัง สำนักพัฒนาและถ่ายทอดเทคโนโลยี (สพท.)	5
2	กลุ่มงานในสำนักพัฒนาและถ่ายทอดเทคโนโลยีและกิจกรรมหลักที่รับผิดชอบ	7
3	สรุปภาพรวมระบบงานด้านการส่งเสริมและพัฒนาเกษตรกรในเขตปฏิรูปที่ดิน	8
4	ร้อยละของ อสปก. ที่ปฏิบัติหน้าที่และคงอยู่ในวาระ ณ ปี 2563	15
5	จำนวนสหกรณ์การเกษตรในเขตปฏิรูปที่ดินในแต่ละภาค	24
6	แผนที่ข้อมูลสหกรณ์ คทช. ในเขตปฏิรูปที่ดิน	26
7	แผนที่พื้นที่ที่ได้รับการส่งเสริมสมุนไพรในเขตปฏิรูปที่ดิน	28
8	กระบวนการทำงานและการจัดการเรียนรู้ของเกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการ ปี 2559-2563	29
9	พื้นที่ดำเนินการระบบส่งเสริมเกษตรแบบแปลงใหญ่ในเขตปฏิรูปที่ดิน ปี 2563	31
10	พื้นที่ส่งเสริมเกษตรอินทรีย์ในเขตปฏิรูปที่ดินภาคเหนือตอนบน	41

ส่วนที่ 1

ภารกิจและกรอบแนวทางการดำเนินงาน

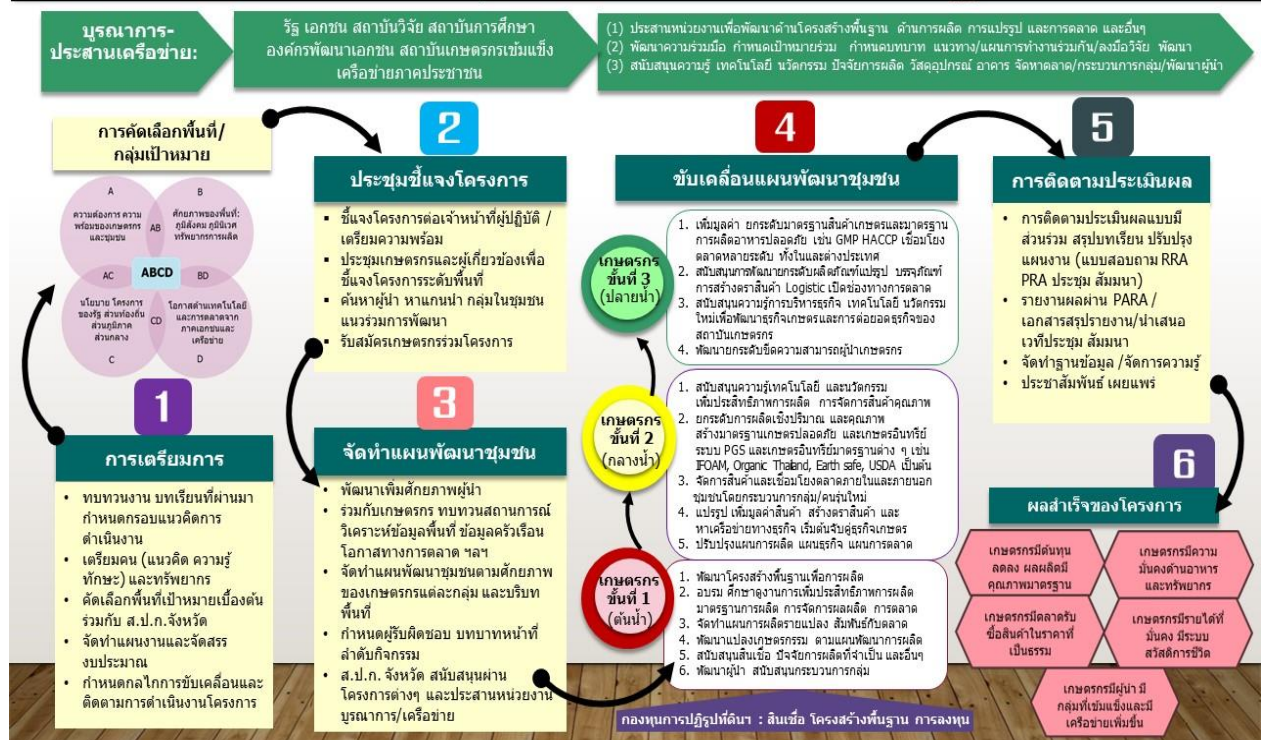

ภาพรวมแนวทางการพัฒนาคุณภาพชีวิตเกษตรกรอย่างยั่งยืนในเขตปฏิรูปที่ดิน

ROAD MAP การพัฒนาคุณภาพชีวิตเกษตรกรอย่างยั่งยืนในเขตปฏิรูปที่ดิน

โครงสร้างการแบ่งงานภายในของสำนักพัฒนาและถ่ายทอดเทคโนโลยี

สำนักพัฒนาและถ่ายทอดเทคโนโลยี (สพท.) เกิดขึ้นตามกฎกระทรวงแบ่งส่วนราชการ สำนักงานการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ และตามมติ อ.ก.พ. กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ซึ่งมีมติอนุมัติการปรับปรุงโครงสร้างการแบ่งงานภายในระบบราชการในปี 2518 เป็นฝ่ายฝึกอบรม สังกัดกองวิชาการและแผนงาน จากนั้นแยกโครงสร้างออกเป็นส่วนพัฒนาเกษตรกรรมและสถาบันเกษตรกร สังกัดสำนักจัดการปฏิรูปที่ดิน (สจก.) และต่อมาได้ปรับโครงสร้างส่วนราชการเปลี่ยนเป็น สำนักพัฒนาบุคลากร (สพบ.) และได้รวมงานพัฒนาเกษตรกรรมและพัฒนาข้าราชการเข้าไว้ด้วยกัน ต่อมาในปี 2552 ได้เปลี่ยนชื่อตามโครงสร้างใหม่เป็น *สำนักพัฒนาและถ่ายทอดเทคโนโลยี* มีชื่อย่อว่า สพท. และชื่อภาษาอังกฤษว่า Technology Transfer and Development Bureau (TTDB)

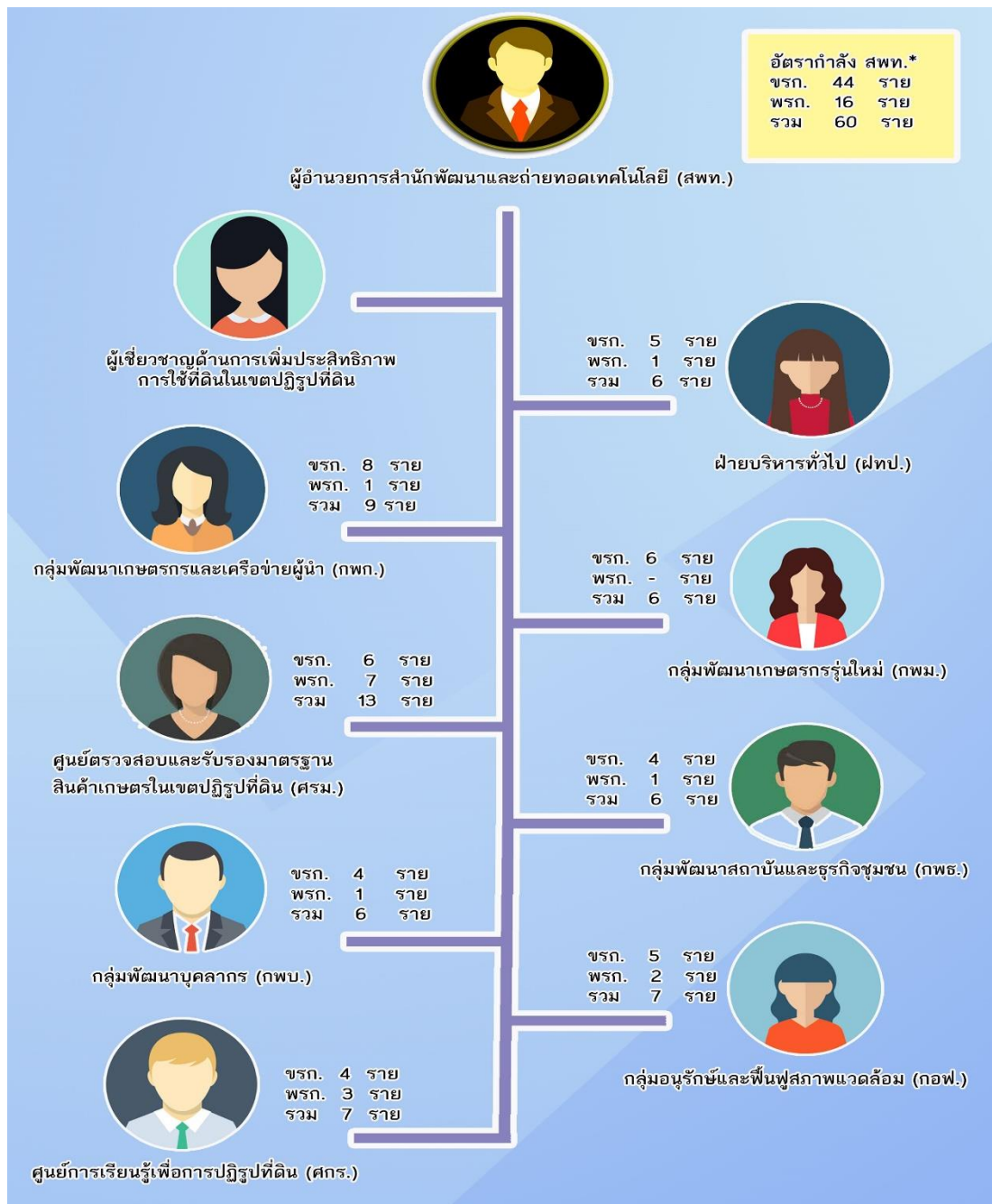
กฎกระทรวง แบ่งส่วนราชการสำนักงานการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ พ.ศ. 2552 กำหนดให้สำนักพัฒนาและถ่ายทอดเทคโนโลยี (สพท.) มีอำนาจหน้าที่ดังต่อไปนี้

1. ส่งเสริมและพัฒนาบุคลากรของสำนักงาน
 2. ส่งเสริมและพัฒนาเกษตรกรรมและสถาบันเกษตรกรในเขตปฏิรูปที่ดิน
 3. ดำเนินการด้านวิชาการและแผนการถ่ายทอดเทคโนโลยีด้านการพัฒนาบุคลากรและเกษตรกรรมของสำนักงาน
 4. พัฒนาคณะความรู้ด้านการอนุรักษ์และฟื้นฟูสภาพแวดล้อมในเขตปฏิรูปที่ดิน
 5. ดำเนินการด้านศูนย์เรียนรู้เพื่อการปฏิรูปที่ดิน
 6. ปฏิบัติงานร่วมกับหรือสนับสนุนการปฏิบัติงานของหน่วยงานอื่นที่เกี่ยวข้องหรือที่ได้รับมอบหมาย
- ตามมติ อ.ก.พ. กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ในการประชุมครั้งที่ 1/2558 เมื่อวันที่ 1 เมษายน 2558 ได้มีมติอนุมัติ การปรับปรุงโครงสร้างการแบ่งงานภายในและหน้าที่ความรับผิดชอบของสำนักงานการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม (ส.ป.ก.) และคำสั่ง ส.ป.ก. ที่ 762/2558 เรื่อง การปรับปรุงโครงสร้างการแบ่งงานภายในและหน้าที่ความรับผิดชอบ สั่ง ณ วันที่ 12 พฤษภาคม 2558 กำหนดให้สำนักพัฒนาและถ่ายทอดเทคโนโลยี (สพท.) มีโครงสร้างการแบ่งงานภายใน ซึ่งประกอบด้วย

1. ฝ่ายบริหารทั่วไป
2. กลุ่มพัฒนาบุคลากร
3. กลุ่มพัฒนาเกษตรกรรมและเครือข่ายผู้นำ
4. กลุ่มพัฒนาสถาบันและธุรกิจชุมชน
5. กลุ่มพัฒนาเกษตรกรรมรุ่นใหม่
6. กลุ่มอนุรักษ์และฟื้นฟูสภาพแวดล้อม
7. ศูนย์การเรียนรู้เพื่อการปฏิรูปที่ดิน
8. ศูนย์พัฒนาและส่งเสริมศิลปอาชีพ (ศพส.)
9. ศูนย์ตรวจสอบและรับรองมาตรฐานสินค้าเกษตรในเขตปฏิรูปที่ดิน
10. กลุ่มโครงการพระราชดำริ (ปัจจุบัน คือกองประสานงานโครงการพระราชดำริและโครงการพิเศษ กปร.)

ต่อมาได้มีการแบ่งโครงสร้างการบริหารงานภายใน โดยได้ตั้งกลุ่มโครงการพระราชดำริขึ้นเป็น กองประสานงานโครงการพระราชดำริและโครงการพิเศษ (กปร.) และให้แยกศูนย์พัฒนาและส่งเสริมศิลปาชีพ (ศพส.) ออกเป็น 1 ศูนย์ ซึ่งทั้ง กปร.และ ศพส.ให้มีการบริหารแยกจาก สพท.

ปัจจุบัน สพท. มีโครงสร้างการบริหารภายใน แบ่งเป็น 5 กลุ่ม 2 ศูนย์ 1 ฝ่าย บริหารงานโดย ผู้อำนวยการสำนัก (ผู้อำนวยการสูง) และมีตำแหน่งผู้เชี่ยวชาญจำนวน 1 ราย (ผู้เชี่ยวชาญด้านการเพิ่มประสิทธิภาพ การใช้ที่ดินในเขตปฏิรูปที่ดิน) รวมอัตรากำลังทั้งสิ้น 60 อัตรา เป็นข้าราชการจำนวน 44 อัตรา พนักงาน ราชการ 16 อัตรา (ไม่รวม กปร. และ ศพส.) ดังภาพที่ 1

หมายเหตุ: *มี ขรก.ช่วยราชการในโครงการ HIPPS 2 ราย รวมข้าราชการ+ช่วยราชการ+พรก. จำนวน 62 ราย
ภาพที่ 1 โครงสร้างการแบ่งงานภายในและอัตรากำลัง สำนักพัฒนาและถ่ายทอดเทคโนโลยี (สปท.)

กลุ่มงานและกิจกรรมหลักที่รับผิดชอบ

สพท. มีงานหลัก 2 ส่วน คือ การพัฒนาบุคลากรและการพัฒนาเกษตรกร โดยกลุ่มงานที่รับผิดชอบงานด้านการพัฒนาบุคลากร คือ กลุ่มพัฒนาบุคลากร ส่วนกลุ่มงานที่รับผิดชอบงานพัฒนาเกษตรกร คือ กลุ่มพัฒนาเกษตรกรและเครือข่ายผู้นำ กลุ่มพัฒนาเกษตรกรรุ่นใหม่ กลุ่มพัฒนาสถาบันและธุรกิจชุมชน กลุ่มอนุรักษ์และฟื้นฟูสภาพแวดล้อม และศูนย์ตรวจสอบและรับรองมาตรฐานสินค้าเกษตรในเขตปฏิรูปที่ดิน และมีศูนย์การเรียนรู้เพื่อการปฏิรูปที่ดินทำหน้าที่ให้บริการความรู้และสถานที่สำหรับจัดการเรียนรู้ทั้งบุคลากรและเกษตรกร อย่างไรก็ตาม ในส่วนงานของ ศรม. นั้นมีทั้งงานพัฒนาบุคลากรให้เป็นผู้ตรวจแปลง การให้ความรู้ คำแนะนำ เกษตรกรในการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี และการตรวจรับรองมาตรฐานสินค้าเกษตร ปัจจุบันแต่ละกลุ่มงานมีโครงการและกิจกรรมที่รับผิดชอบหลัก ดังสรุปในตารางที่ 1 และภาพที่ 2

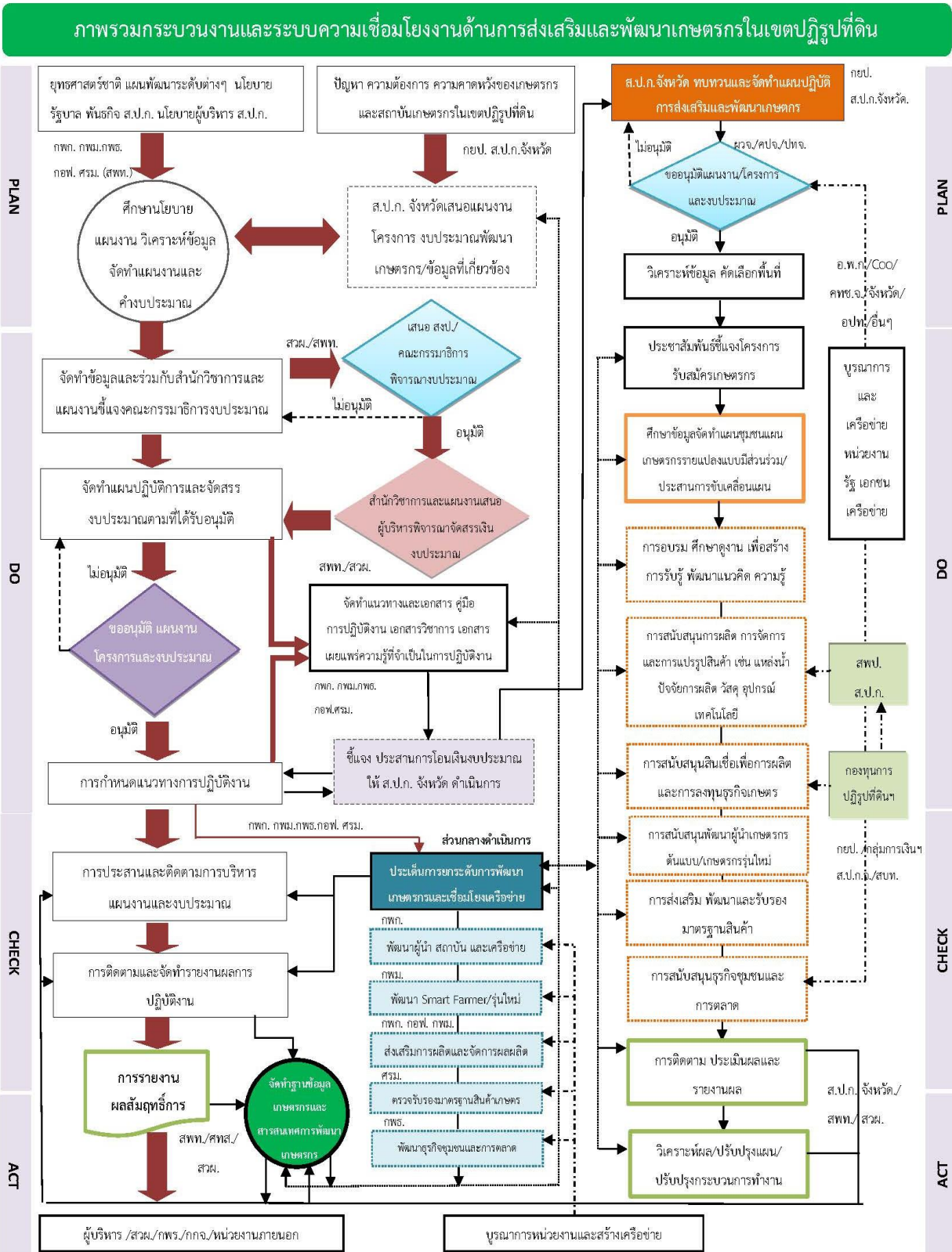
ตารางที่ 1 สรุปภารกิจหลักและอัตรากำลัง ของกลุ่มงานในสำนักพัฒนาและถ่ายทอดเทคโนโลยี

ลำดับ ที่	กลุ่มงาน และโครงการ/กิจกรรมหลักที่รับผิดชอบ	บุคลากร (ราย)				หมายเหตุ
		รวม	ชรก.	พรก.	จ้างเหมา	
1	กลุ่มพัฒนาเกษตรกรและเครือข่ายผู้นำ (กพก.)	15	8	1	6	ขพ. 2 ราย
2	กลุ่มพัฒนาเกษตรกรรุ่นใหม่ (กพม.)	9	6	-	3	ขพ. 1 ราย
3	กลุ่มอนุรักษ์และฟื้นฟูสภาพแวดล้อม (กอฟ.)	11	5	2	4	ขพ. 1 ราย
4	ศูนย์ตรวจสอบและรับรองมาตรฐานสินค้าในเขตปฏิรูปที่ดิน (ศรม.)	16	6	7	3	ขพ. 1 ราย
5	กลุ่มพัฒนาสถาบันและธุรกิจชุมชน (กพร.)	8	4	1	3	ขพ. 1 ราย
6	กลุ่มพัฒนาบุคลากร (กพบ.)	7	4	1	2	ขพ. 1 ราย
7	ศูนย์การเรียนรู้เพื่อการปฏิรูปที่ดิน (ศกร.)	32	4	3	25	ขพ. 1 ราย
8	ฝ่ายบริหารทั่วไป (ฝทป.)	15	5	1	9	

ภาพที่ 2 กลุ่มงานในสำนักพัฒนาและถ่ายทอดเทคโนโลยีและกิจกรรมหลักที่รับผิดชอบ

ภาพที่ 3 สรุปภาพรวมระบบงานด้านการส่งเสริมและพัฒนาเกษตรกรในเขตปฏิรูปที่ดิน

ส่วนที่ 2

แผนงานและผลการดำเนินงานรายการกิจกรรม ปี 2563

การพัฒนาคุณภาพชีวิตเกษตรกรเป็นภารกิจสำคัญของ ส.ป.ก. ที่สำนักพัฒนาและถ่ายทอดเทคโนโลยี รับผิดชอบร่วมกับสำนักงานการปฏิรูปที่ดินจังหวัด โดย สพท. ทำหน้าที่ในการจัดทำแผนงาน งบประมาณ การบริหาร และประสานแผนและงบประมาณ การกำหนดแนวทาง ขั้นตอน และคู่มือการดำเนินงาน การดำเนินการยกระดับการพัฒนาเกษตรกรและเชื่อมโยงเครือข่าย ทั้งการพัฒนาผู้นำเกษตรกร การพัฒนาเกษตรกรรุ่นใหม่ การส่งเสริมการผลิตและการจัดการสินค้า การรับรองมาตรฐานสินค้า และการพัฒนาธุรกิจชุมชน และการตลาด รวมถึงการติดตามรายงานผลการดำเนินงาน การติดตามประเมินผล ฐานข้อมูลและสารสนเทศ การพัฒนาเกษตรกร งานวิชาการ เอกสารเผยแพร่ และการจัดการความรู้ที่เกี่ยวกับการพัฒนาคุณภาพชีวิตเกษตรกร รวมถึงการอนุรักษ์และฟื้นฟูสภาพแวดล้อมในเขตปฏิรูปที่ดิน

ปี 2563 การดำเนินงานพัฒนาเกษตรกรในส่วนที่ สพท. ดูแลรับผิดชอบมีทั้งหมด 3 แผนงาน 12 กิจกรรม ได้แก่ แผนงานยุทธศาสตร์การเกษตรสร้างมูลค่า 6 กิจกรรม แผนงานบูรณาการพัฒนาพื้นที่ระดับภาค 1 กิจกรรม และแผนงานบูรณาการพัฒนาและส่งเสริมเศรษฐกิจฐานราก 5 กิจกรรม สรุปได้ดังนี้

ภาพรวมแผนงานและงบประมาณด้านการพัฒนาเกษตรกร ปี 2563 ปรับ พรบ.โอน

ตารางที่ 2 แผนงานและงบประมาณด้านการพัฒนาเกษตรกร ปี 2563 ปรับ พรบ.โอน

กิจกรรม	หน่วยนับ	ปริมาณ	งบประมาณ (ลบ.)
งบประมาณรวมทั้งสิ้น			
งบประมาณบริหารจัดการ			
งบประมาณกิจกรรมพัฒนาเกษตรกร			143,963,800
<u>แผนงานยุทธศาสตร์การเกษตรสร้างมูลค่า</u>			
1. กิจกรรมส่งเสริมการเกษตรแบบแปลงใหญ่	แปลง	50	32,317,800
2. กิจกรรมส่งเสริมเกษตรอินทรีย์ในเขตปฏิรูปที่ดิน	ไร่	5,000	17,136,700
3. กิจกรรมส่งเสริมระบบวนเกษตรในเขตปฏิรูปที่ดิน	ไร่	45,000	41,805,300
4. กิจกรรมการส่งเสริมพืชสมุนไพรในเขตปฏิรูปที่ดิน	ราย	1,200	4,132,000
5. กิจกรรมพัฒนาผู้แทนเกษตรกร	ราย	1,630	1,518,900
6. กิจกรรมการพัฒนาธุรกิจชุมชนในเขตปฏิรูปที่ดิน	ราย	2,545	8,043,000
<u>แผนงานบูรณาการพัฒนาพื้นที่ระดับภาค</u>			
1. กิจกรรมส่งเสริมเกษตรอินทรีย์ในเขตปฏิรูปที่ดินภาคเหนือตอนบน	ไร่	1,000	4,134,200

ตารางที่ 2 (ต่อ) แผนงานและงบประมาณด้านการพัฒนาเกษตรกร ปี 2563 ปรับ พรบ.โอน

กิจกรรม	หน่วยนับ	ปริมาณ	งบประมาณ (ลบ.)
แผนงานบูรณาการพัฒนาและส่งเสริมเศรษฐกิจฐานราก			
1. กิจกรรมการสร้างและพัฒนาเกษตรกรรุ่นใหม่	ราย	1,200	7,336,800
2. กิจกรรมพัฒนาเกษตรกรปราดเปรื่องในเขตปฏิรูปที่ดิน	ราย	3,000	15,339,300
3. ศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร (ศพก.)	ศูนย์	140	5,650,500
4. กิจกรรมยกระดับรายได้เกษตรกรในเขตปฏิรูปที่ดินเพื่อลดความเหลื่อมล้ำ	ราย	615	3,182,000
5. กิจกรรมพัฒนาศักยภาพสถาบันเกษตรกรในเขตปฏิรูปที่ดิน	ราย	450	3,367,300

ผลการดำเนินงานพัฒนาคุณภาพชีวิตเกษตรกร รายกิจกรรม ปี 2563

แผนงานยุทธศาสตร์การเกษตรสร้างมูลค่า

ปีงบประมาณ 2563 จำนวน 6 กิจกรรม เกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการ รวม 15,102 ราย

กิจกรรม	หน่วยนับ	ปริมาณงาน	ผลงาน	ร้อยละ
1. ส่งเสริมการเกษตรแบบแปลงใหญ่	แปลง	50	50 (2,375 ราย)	100
2. ส่งเสริมเกษตรกรอินทรีย์ในเขตปฏิรูปที่ดิน	ไร่	5,000	5,297.78 (1,047 ราย)	105.96
3. ส่งเสริมระบบวนเกษตรในเขตปฏิรูปที่ดิน	ไร่	45,000	46,123 (6,246 ราย)	102.49
4. ส่งเสริมสมุนไพรในเขตปฏิรูปที่ดิน	ราย	1,200	1,214	101.17
5. พัฒนาผู้แทนเกษตรกร	ราย	1,630	1,634	100.25
6. พัฒนาธุรกิจชุมชนในเขตปฏิรูปที่ดิน	ราย	2,545	2,586	101.61

แผนงานบูรณาการพัฒนาพื้นที่ระดับภาค

ปีงบประมาณ 2563 จำนวน 1 กิจกรรม เกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการ รวม 216 ราย

กิจกรรม	หน่วยนับ	ปริมาณงาน	ผลงาน	ร้อยละ
1. ส่งเสริมเกษตรกรอินทรีย์ในเขตปฏิรูปที่ดินภาคเหนือตอนบน	ไร่	1,000	1,033.78 (216 ราย)	103.38

แผนงานบูรณาการพัฒนาและส่งเสริมเศรษฐกิจฐานราก

ปีงบประมาณ 2563 จำนวน 5 กิจกรรม เกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการ รวม 5,670 ราย

กิจกรรม	หน่วยนับ	แผนงาน	ผลงาน	ร้อยละ
1. การสร้างและพัฒนาเกษตรกรรุ่นใหม่	ราย	1,200	1,209	100.75
2. พัฒนาเกษตรกรปราชญ์ในเขตปฏิรูปที่ดิน	ราย	3,000	3,323	110.8
3. ศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตรในเขตปฏิรูปที่ดิน	ศูนย์	140	140	100
4. ยกย่องรายได้เกษตรกรในเขตปฏิรูปที่ดินเพื่อลดความเหลื่อมล้ำ	ราย	615	606	98.54
5. พัฒนาศักยภาพสถาบันเกษตรกรในเขตปฏิรูปที่ดิน	ราย	450	531	118

สรุปผลการติดตามประเมินผลกิจกรรมการพัฒนาเกษตรกร ปี 2563

จากการติดตามการดำเนินงานและประเมินผลการฝึกอบรมและการเข้าร่วมโครงการแต่ละกิจกรรม โดย สพท. ร่วมกับ ส.ป.ก. จังหวัด สามารถสรุปผลการติดตามและประเมินผล ดังสรุปในตารางที่ 3

ตารางที่ 3 สรุปผลการติดตามและประเมินผลการเข้าร่วมโครงการของเกษตรกรในเขตปฏิรูปที่ดิน ปี 2563

ลำดับ	โครงการ/กิจกรรม	ผลงาน/ผลการติดตามประเมินผล
1	การพัฒนาผู้แทนเกษตรกร	ผู้แทนเกษตรกรได้รับการพัฒนาองค์ความรู้ จำนวน 1,634 ราย คิดเป็นร้อยละ 100.25 ของเป้าหมาย (1,630 ราย) ในพื้นที่ 72 จังหวัด โดยร้อยละ 60 เกษตรกรในเขตปฏิรูปที่ดินที่ได้รับการส่งเสริมพัฒนาอาชีพนำความรู้ไปปฏิบัติ ส่งผลให้รายได้ภาคเกษตรเฉลี่ยของเกษตรกรเป้าหมายในเขตปฏิรูปที่ดินเพิ่มขึ้น ร้อยละ 4.89
2	การสร้างและพัฒนาเกษตรกรรุ่นใหม่	เกษตรกรรุ่นใหม่ที่เข้าร่วมโครงการได้รับความรู้ทั้งภาคทฤษฎีและภาคปฏิบัติเพื่อพัฒนาอาชีพเกษตรกรรม จำนวน 1,209 ราย คิดเป็นร้อยละ 100.75 โดยร้อยละ 73.12 ของเกษตรกรรุ่นใหม่ที่ได้รับการอบรมนำความรู้ไปใช้ และมีเกษตรกรร้อยละ 67.76 ที่ได้รับการอบรมนำความรู้ไปใช้และมีรายได้เพิ่มขึ้นร้อยละ 1 สำหรับรายได้เฉลี่ยครัวเรือนเกษตรกรเพิ่มขึ้นหลังการอบรม ร้อยละ 10.17
3	การพัฒนาธุรกิจชุมชนในเขตปฏิรูปที่ดิน	เกษตรกรในเขตปฏิรูปที่ดินได้รับการอบรมด้านการพัฒนาธุรกิจชุมชนและสถาบันเกษตรกร จำนวน 2,586 ราย คิดเป็นร้อยละ 101.61 ของเป้าหมาย (2,545 ราย) ในพื้นที่ 72 จังหวัด ผ่านการอบรม 3 หลักสูตร ได้แก่ หลักสูตรการเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันผู้ประกอบการรายย่อยเพื่อสังคม (วิสาหกิจชุมชน) หลักสูตรการเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันผู้ประกอบการธุรกิจเกษตรขนาดกลางและขนาดย่อม (สหกรณ์) และหลักสูตรการส่งเสริมและพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานทางธุรกิจพื้นที่กองทุนที่ดิน ร้อยละ 64.80 ของเกษตรกรที่เข้ารับการอบรมมีรายได้เพิ่มขึ้น และมีรายได้ภาคเกษตรเฉลี่ยเพิ่มขึ้นร้อยละ 13.14

ลำดับ	โครงการ/กิจกรรม	ผลงาน/ผลการติดตามประเมินผล
4	การพัฒนาศักยภาพสถาบันเกษตรกรในเขตปฏิรูปที่ดิน	จากการสุ่มประเมินสมาชิก จำนวน 153 ราย พบว่า สมาชิกกลุ่มเกษตรกร/สหกรณ์นำแผนพัฒนาอาชีพไปปฏิบัติ จำนวน 90 ราย คิดเป็นร้อยละ 58.82 การนำความรู้ที่ได้รับไปลงมือปฏิบัติในแปลง คิดเป็นร้อยละ 92.16 สามารถเป็นวิทยากรถ่ายทอดความรู้ได้ คิดเป็นร้อยละ 0.65 สามารถช่วยเหลือและแนะนำผู้อื่นได้ คิดเป็นร้อยละ 62.09 นำไปเป็นข้อมูลในการวางแผนสู่การปฏิบัติในอนาคต คิดเป็นร้อยละ 66.01 (สมาชิก 1 ราย สามารถนำความรู้ไปปฏิบัติได้มากกว่า 1 เรื่อง) การนำความรู้ไปใช้ประโยชน์ในเรื่องปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง คิดเป็นร้อยละ 35.29 การปลูกพืช คิดเป็นร้อยละ 28.76 เกษตรทฤษฎีใหม่ คิดเป็นร้อยละ 20.92 การปศุสัตว์ คิดเป็นร้อยละ 11.11 เกษตรผสมผสาน คิดเป็นร้อยละ 41.18 การประมง คิดเป็นร้อยละ 4.78 การทำบัญชีครัวเรือน คิดเป็นร้อยละ 33.99 การจัดการฟาร์ม คิดเป็นร้อยละ 8.50 การผลิตปัจจัยการผลิตใช้เอง คิดเป็นร้อยละ 30.07 (สมาชิก 1 ราย สามารถนำความรู้ไปใช้ประโยชน์ได้มากกว่า 1 เรื่อง)
5	การยกระดับรายได้เกษตรกรในเขตปฏิรูปที่ดินเพื่อลดความเหลื่อมล้ำ	สมาชิกสหกรณ์ในพื้นที่ได้รับการพัฒนาอาชีพเกษตรกรเพื่อยกระดับรายได้ จำนวน 606 ราย คิดเป็นร้อยละ 98.54 รายได้เงินสดสุทธิครัวเรือนของเกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการเพิ่มขึ้นเทียบกับปีที่ผ่านมา ร้อยละ 8.56 และมีพื้นที่เกษตรกรรมยั่งยืนเพิ่มขึ้นร้อยละ 16.76
6	การส่งเสริมสมุนไพรมูลนิธิในเขตปฏิรูปที่ดิน	เกษตรกรได้รับการส่งเสริมการปลูก การแปรรูป และการอนุรักษ์สมุนไพรมูลนิธิ จำนวน 1,214 ราย คิดเป็นร้อยละ 101.17 ของเป้าหมาย ในพื้นที่ 30 จังหวัด เกษตรกรในเขตปฏิรูปที่ดินที่เข้าร่วมโครงการ มีความรู้ ความเข้าใจกระบวนการผลิตพืชสมุนไพร ร้อยละ 60.1 เกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการ ได้รับการสนับสนุน ส่งเสริม และพัฒนาความรู้ เกี่ยวกับการปลูก การแปรรูปผลผลิต และด้านการตลาด ทำให้มีรายได้ภาคเกษตรเฉลี่ยเพิ่มขึ้นร้อยละ 21.99
7	การส่งเสริมการเกษตรแบบแปลงใหญ่	เกษตรกรในเขตปฏิรูปที่ดินได้รับการพัฒนาตามแนวทางระบบการเกษตรแบบแปลงใหญ่จำนวน 50 แปลงในพื้นที่ 39 จังหวัด เกษตรกร 2,375 ราย พื้นที่ 26,771 ไร่ เกิดการรวมกลุ่มกันพัฒนาผลผลิตในแปลงในรูปแบบกลุ่ม มีรายได้ภาคเกษตรเฉลี่ยของครัวเรือนเกษตรกรในเขตปฏิรูปที่ดินเพิ่มขึ้น ร้อยละ 2.01 ลดต้นทุนการผลิตได้ร้อยละ 14 และร้อยละ 50.6 ของเกษตรกรที่ได้รับการส่งเสริมพัฒนามีรายได้เพิ่มขึ้นร้อยละ 1
8	ศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร (ศพก.)	ศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตรในเขตปฏิรูปที่ดิน จำนวน 140 ศูนย์ ในพื้นที่ 70 จังหวัด โดยร้อยละ 85.71 ของศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตรมีการใช้เป็นแหล่งเรียนรู้ และร้อยละ 90.71 ของครัวเรือน ศพก. เครือข่ายในเขตปฏิรูปที่ดินมีรายได้เฉลี่ยเพิ่มขึ้น ร้อยละ 23.38
9	การพัฒนาเกษตรกรปราดเปรื่องในเขตปฏิรูปที่ดิน	เกษตรกรในเขตปฏิรูปที่ดินได้รับการพัฒนาเป็นเกษตรกรปราดเปรื่อง จำนวน 3,323 ราย ซึ่งเป็นเกษตรกรที่ผ่านการอบรม แต่ยังไม่ประเมินคุณสมบัติพื้นฐาน 6 ข้อ จากการประเมินพบว่า เกษตรกรได้รับการพัฒนาเป็น Existing Smart Farmer ร้อยละ 78 โดยร้อยละ 71.77 ของเกษตรกร (Existing Smart Farmer) ที่ได้รับการอบรมและนำความรู้ไปใช้มีรายได้เพิ่มขึ้น สำหรับการนำความรู้ไปใช้จะแบ่งเป็นประเด็นการนำไปใช้ภายในแปลงตนเอง ช่วยเหลือและแนะนำผู้อื่น นำข้อมูลไปใช้ในการวางแผนในอนาคตรวมถึงการเป็นวิทยากร ในส่วนของรายได้เฉลี่ยครัวเรือนเกษตรกรที่เพิ่มขึ้นคิดเป็นร้อยละ 48.24

ลำดับ	โครงการ/กิจกรรม	ผลงาน/ผลการติดตามประเมินผล
10	การส่งเสริมเกษตรกรอินทรีย์ในเขตปฏิรูปที่ดิน	พื้นที่ในเขตปฏิรูปที่ดินที่ได้รับการส่งเสริมให้เป็นเกษตรกรมียั่งยืน จำนวน 5,297.78 ไร่ คิดเป็นร้อยละ 105.96 จากพื้นที่เป้าหมาย จำนวน 5,000 ไร่ โดยพื้นที่ที่ได้รับการส่งเสริมมีการปรับเปลี่ยนรูปแบบการผลิตเข้าสู่ระบบเกษตรกรอินทรีย์ จำนวน 3,597 ไร่ เป็นร้อยละ 67.90 พื้นที่ที่ได้รับการส่งเสริมการผลิตเกษตรกรอินทรีย์แบบ PGS ยังไม่สามารถประเมินตัวชี้วัดเชิงคุณภาพได้ เนื่องจากเริ่มดำเนินการส่งเสริมเกษตรกรอินทรีย์เป็นปีแรก ซึ่งการตรวจรับรองจะต้องใช้เวลาอย่างน้อย 12 เดือน ถึงจะสามารถเข้าสู่กระบวนการตรวจรับรองได้ และครัวเรือนเกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการ ได้รับการส่งเสริมกระบวนการเรียนรู้ผ่านกระบวนการมีส่วนร่วมแบบ PGS สามารถลดต้นทุนการผลิตได้ ร้อยละ 19
11	การส่งเสริมเกษตรกรอินทรีย์ในเขตปฏิรูปที่ดินภาคเหนือตอนบน	พื้นที่ในเขตปฏิรูปที่ดิน 8 จังหวัดภาคเหนือตอนบน ได้รับการส่งเสริมและพัฒนาระบบเกษตรกรอินทรีย์ จำนวน 1,033.78 ไร่ เกษตรกร 216 ราย พื้นที่ได้รับการฟื้นฟูอนุรักษ์ มีการปรับเปลี่ยนรูปแบบการผลิตเข้าสู่เกษตรกรอินทรีย์ จำนวน 509 ไร่ คิดเป็นร้อยละ 49.24 และครัวเรือนเกษตรกรเป้าหมายในเขตปฏิรูปที่ดินสามารถลดต้นทุนการผลิตได้ ร้อยละ 4.4 สำหรับด้านการรับรองมาตรฐานการผลิตเป็นเกษตรกรอินทรีย์แบบ PGS ยังไม่สามารถประเมินตัวชี้วัดเชิงคุณภาพได้ เนื่องจากเริ่มดำเนินการส่งเสริมเกษตรกรอินทรีย์เป็นปีแรก ซึ่งการตรวจรับรองจะต้องใช้เวลาอย่างน้อย 12-18 เดือน ถึงจะเข้าสู่กระบวนการตรวจรับรองได้
12	การส่งเสริมระบบวนเกษตรในเขตปฏิรูปที่ดิน	พื้นที่ในเขตปฏิรูปที่ดินที่ได้รับการส่งเสริมระบบวนเกษตรจำนวนพื้นที่ 46,123 ไร่ คิดเป็นร้อยละ 102.49 จากพื้นที่เป้าหมาย มีเกษตรกรที่ได้รับการอบรม จำนวน 4,393 ราย พื้นที่ในเขตปฏิรูปที่ดินปรับเปลี่ยนรูปแบบการผลิต จำนวน 21,528.71 ไร่ คิดเป็นร้อยละ 46.68 ของพื้นที่ที่ได้รับการส่งเสริมระบบวนเกษตร โดยปรับเปลี่ยนรูปแบบการผลิตที่สอดคล้องกับการผลิตภายใต้กิจกรรมส่งเสริมระบบวนเกษตร ร้อยละ 90.94 ของเกษตรกรที่ปรับเปลี่ยนรูปแบบการผลิตทำกิจกรรมหลากหลายมากขึ้น ร้อยละ 32.96 มีการผลิตปุ๋ยและสารชีวภัณฑ์ใช้เอง และร้อยละ 24.86 ไม่ใช้สารเคมีในแปลง สำหรับเกษตรกรที่ได้รับการอบรมมีการนำความรู้ไปใช้ คิดเป็นร้อยละ 92.24 ของเกษตรกรผู้เข้ารับการอบรม โดยเกษตรกรร้อยละ 43.60 มีการนำข้อมูลที่ได้จากการอบรมไปวางแผนการผลิตในแปลงตนเอง และร้อยละ 34.07 นำความรู้ไปถ่ายทอดให้เกษตรกรรายอื่น

ส่วนที่ 3

สรุปผลการดำเนินงานด้านการพัฒนาเกษตรกรสะสมรายกิจกรรม (ถึงปี 2563)

3.1 กิจกรรมพัฒนาผู้แทนเกษตรกร

ส.ป.ก. มีการอบรมผู้แทนเกษตรกรที่เป็นอาสาสมัครปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกร (อสปก.) เพื่อพัฒนาองค์ความรู้เกี่ยวกับหลักการ กฎ ระเบียบ และงานด้านการปฏิรูปที่ดิน ภารกิจ และนโยบายงานพัฒนาต่าง ๆ รวมทั้งรวมทั้งความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับบทบาท อำนาจหน้าที่ในการดำเนินงานของผู้แทนเกษตรกรในเขตปฏิรูปที่ดิน ดังนี้

(1) คณะกรรมการปฏิรูปที่ดินจังหวัด (คปจ.) ซึ่งปัจจุบันมี คปจ. ที่อยู่ในวาระจังหวัดละ 4 ราย รวมจำนวน 288 ราย ดังตารางที่ 4

ตารางที่ 4 จำนวน คปจ. รายภาค

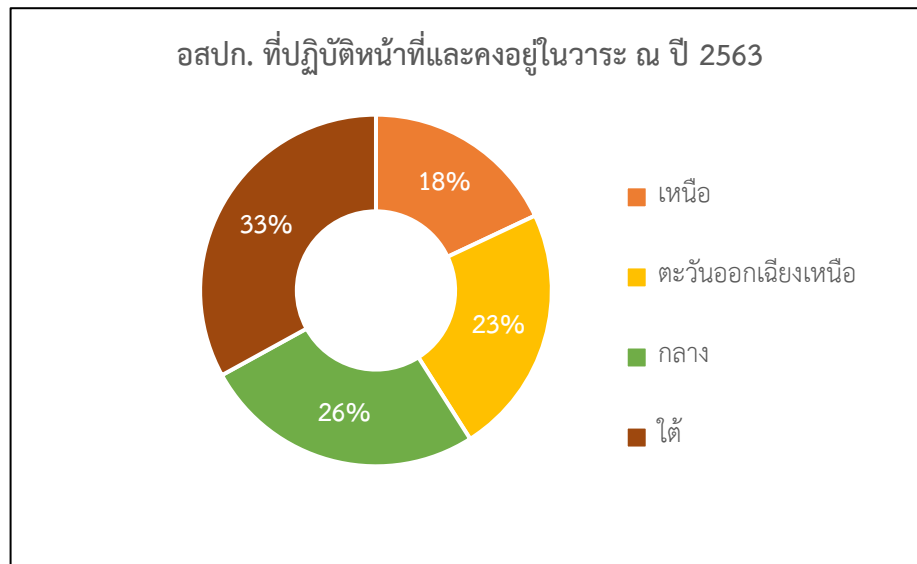
ภาค	จำนวน คปจ. (ราย)
ภาคเหนือ	68
ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ	80
ภาคกลาง	84
ภาคใต้	56
รวม	288

(2) อาสาสมัครปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกร (อสปก.) ที่ยังคงอยู่ในวาระ ตั้งแต่ปี 2560 - 2563 จำนวน 3,473 ราย ดังตารางที่ 5 และดังภาพที่ 4

ตารางที่ 5 จำนวน อสปก. ที่ได้รับการพัฒนาและที่คงอยู่ในวาระตั้งแต่ปี 2560 - 2563

ภาค	ปี 2560 - ปี 2563 (ราย)
เหนือ	915
ตะวันออกเฉียงเหนือ	1,146
กลาง	795
ใต้	617
รวม	3,473

หมายเหตุ * จำนวน อสปก. ที่ปฏิบัติหน้าที่และคงอยู่ในวาระ (ข้อมูล ณ วันที่ 30 กันยายน 2563)

ภาพที่ 4 ร้อยละของ อสปก. ที่ปฏิบัติหน้าที่และคงอยู่ในวาระ ณ ปี 2563

3.2 กิจกรรมการสร้างและพัฒนาเกษตรกรรุ่นใหม่

การพัฒนาเกษตรกรรุ่นใหม่แบ่งเป็น 2 กิจกรรมใหญ่ คือ กิจกรรมพัฒนาระดับเกษตรกรรุ่นใหม่ และกิจกรรมสร้างและพัฒนาผู้ประกอบการเกษตรยุคใหม่ เริ่มดำเนินการตั้งแต่ ปีงบประมาณ 2563 โดยสรุปผลได้ดังนี้ เกษตรกรรุ่นใหม่ที่ได้รับการรู้ทั้งภาคทฤษฎีและภาคปฏิบัติเพื่อพัฒนาอาชีพเกษตรกรรวม จำนวน 1,209 ราย คิดเป็นร้อยละ 100.75 เกษตรกรรุ่นใหม่ที่ได้รับการอบรมนำความรู้ไปใช้ คิดเป็นร้อยละ 73.12 และร้อยละ 67.76 ของเกษตรกรรุ่นใหม่ที่ได้รับการอบรมและนำความรู้ไปใช้มีรายได้เพิ่มขึ้นร้อยละ 1 โดยมีรายได้เฉลี่ยครัวเรือนเกษตรกรเพิ่มขึ้นหลังการอบรม คิดเป็นร้อยละ 10.17

กิจกรรมการทำก้อนเชื้อเห็ดและแปรรูปเห็ด

การแปรรูปน้ำตาลอ้อย

การสานเสื่อกระจูด

การเลี้ยงผึ้ง

การเลี้ยงแกะเนื้อ

การแปรรูปสัตว์น้ำ

ผลิตภัณฑ์แปรรูปจากหมาก

ต้นแบบเกษตรกรรุ่นใหม่

“หลักสูตรการพัฒนาเกษตรกรอย่างยั่งยืน”

ภายใต้โครงการสร้างและพัฒนาเกษตรกรรุ่นใหม่
กิจกรรมพัฒนาระดับเกษตรกรรุ่นใหม่ในเขตปฏิรูปที่ดิน
ข้อมูลทั่วไป

ชื่อ – นามสกุล : นางสาวลลิตา พรหมดี

ที่อยู่ : 37/1 หมู่ 1 บ้านปางยาง ตำบลท่าด้วง

อำเภอหนองไผ่ จังหวัดเพชรบูรณ์

การเข้าร่วมกิจกรรม/โครงการ

เกษตรกรในพื้นที่ ส.ป.ก.ตำบลท่าด้วง อำเภอหนองไผ่
จังหวัดเพชรบูรณ์ โดยเกษตรกรในพื้นที่ปลูกข้าวโพดเลี้ยง
สัตว์เป็นอาชีพหลัก ในโครงการส่งเสริมให้เกษตรกรผลิต
เมล็ดพันธุ์ข้าวโพด (นครสวรรค์ 3) เพื่อให้เกษตรกรลด
ต้นทุนการผลิตจากเดิมที่ใช้เมล็ดพันธุ์ของบริษัท หันมาผลิต
เมล็ดพันธุ์ใช้เอง และเพื่อลดต้นทุนการผลิตที่เหลือจากการ
ปลูก จะขายให้กับกลุ่มเมล็ดพันธุ์ และเดิมทีเกษตรกรใช้ปุ๋ย
ตามท้องตลาดทั่วไป ส.ป.ก.ได้มีการจัดอบรมการใช้ปุ๋ยตาม
ค่าวิเคราะห์ดิน เพื่อลดต้นทุนการผลิตและเป็นการให้
เกษตรกรใช้ปุ๋ยตามที่พืชต้องการ มีการสอนเรื่องโรคและ
แมลง การป้องกันและการดูแลรักษา มีการทำจุลินทรีย์
สังเคราะห์แสง การใช้ฮอร์โมนไข่ และสารชีวภัณฑ์เพื่อการ
กำจัดศัตรูพืช

องค์ความรู้ที่นำมาปรับใช้

นำความรู้เกี่ยวกับการผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าวโพด
นครสวรรค์ 3 มาใช้ นำฮอร์โมนไข่มาใช้ทดแทนปุ๋ยเคมีใน

การบำรุงต้นไม้ และในแปลงข้าวโพด ใช้โดโคโดมาฉีดพ่นดิน
เพื่อฆ่าเชื้อราในดิน และทำให้ลดต้นทุนการผลิตในการผลิต
ระยะยาว

ประโยชน์ที่ได้รับ

เกษตรกรมีรายได้เพิ่มขึ้น และได้เปลี่ยนแนวคิดเรื่อง
เมล็ดพันธุ์และเกิดต้นแบบ กลุ่ม/ชุมชน ในการใช้ประโยชน์
ที่ดินอย่างมั่นคงยั่งยืน

แนวคิดในการทำการเกษตร

มีความต้องการลดต้นทุนการผลิตและลดการใช้
สารเคมีเพื่อสุขภาพที่ดี และมีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น

ประสบการณ์การทำเกษตรมาแล้ว ประมาณ 25 ปี

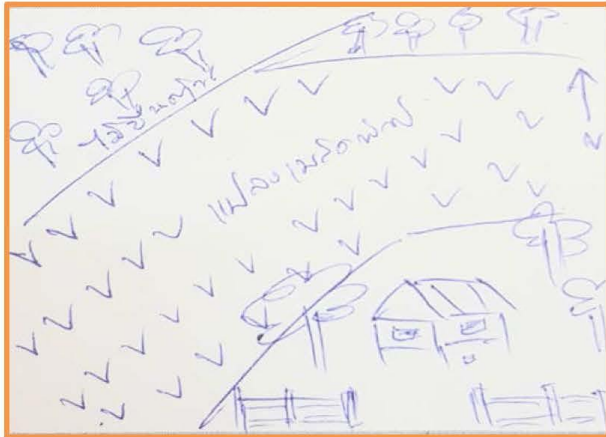
ข้อมูลด้านรายได้ต่อปี

รายได้ภาคการเกษตร	250,000 บาท
รายได้นอกภาคการเกษตร	50,000 บาท
รายได้รวม	300,000 บาท

ช่องทางการตลาด

เกษตรกรในพื้นที่

ผังแปลงที่ดิน

พิกัดแปลง

Lat: 15.9563 Long: 101.3537

ต้นแบบเกษตรกรรุ่นใหม่

“กิจกรรมสร้างและพัฒนาผู้ประกอบการเกษตรยุคใหม่”
ภายใต้กิจกรรมสร้างและพัฒนาเกษตรกรรุ่นใหม่

ข้อมูลทั่วไป

ชื่อ – นามสกุล : นายกัม บัญปัน

ที่อยู่ : 175 หมู่ 1 บ้านปางยาง ตำบลท่าด้วง

อำเภอหนองไผ่ จังหวัดเพชรบูรณ์

ประสบการณ์การทำเกษตรมาแล้ว ประมาณ 32 ปี

การเข้าร่วมกิจกรรม/โครงการ

เกษตรกรในพื้นที่ ส.ป.ก.ตำบลท่าด้วง อำเภอหนองไผ่
จังหวัดเพชรบูรณ์ โดยเกษตรกรเดิมปลูกข้าวโพดเลี้ยงสัตว์
ต่อมาเข้าร่วมโครงการฯ ได้เปลี่ยนมาทดลองปลูกข้าวโพด
เมล็ดพันธุ์ (นครสวรรค์ 3) เพื่อลดต้นทุนการผลิตและได้
พัฒนาจนถึงการขาย โดยการขายให้กับกลุ่มเกษตรกรในเขต
ปฏิรูปที่ดิน

องค์ความรู้ที่นำมาปรับใช้

ได้นำความรู้การผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าวโพดเลี้ยงสัตว์
(นครสวรรค์ 3) และการใช้ปุ๋ยตามค่าวิเคราะห์ดิน และได้
ความรู้เกี่ยวกับการจัดตั้งวิสาหกิจชุมชน

ประโยชน์ที่ได้รับ

ลดต้นทุนการผลิต เพิ่มผลผลิตและรายได้

แนวคิดในการทำการเกษตร

ต้องการเปลี่ยนระบบการผลิต

ข้อมูลด้านรายได้ต่อปี

รายได้ภาคการเกษตร	220,000	บาท
รายได้นอกภาคการเกษตร	50,000	บาท
รายได้รวม	270,000	บาท

ช่องทางการตลาด

เกษตรกรในพื้นที่

ผังแปลงที่ดิน

พิกัดแปลง

Lat: 15.9563 Long: 101.3537

เกษตรกรต้นแบบ

โครงการพัฒนาเกษตรกรปราดเปรื่อง (Smart Farmer)

กิจกรรมสร้างและพัฒนาเกษตรกรรุ่นใหม่ ปีงบประมาณ 2563

“หลักสูตรพัฒนาระดับเกษตรกรรุ่นใหม่ในเขตปฏิรูปที่ดิน”

ข้อมูลทั่วไป

ชื่อ - สกุล : นางจรงค์ ทองศรีนุ่น

ที่อยู่ 459 หมู่ที่ 4 ตำบลเกาะเต่า อำเภอป่าพะยอม จ.พัทลุง

การเข้าร่วมกิจกรรม/โครงการ

เกษตรกรในพื้นที่เขตปฏิรูปที่ดิน ต.เกาะเต่า อ.ป่าพะยอม จ.พัทลุง

เกษตรกรส่วนใหญ่เป็นเกษตรกรเน้นการปลูกพืชผักรูปแบบ

เกษตรกรอินทรีย์ ต้ององค์ความรู้เกี่ยวกับ การทำปุ๋ยหมัก การทำ น้ำหมัก ที่ใช้ทดแทนปุ๋ยเคมีสารเคมี โดยได้รับการเพิ่มองค์ความรู้ เกี่ยวกับการทำปุ๋ยหมัก น้ำหมักสมุนไพร จุลินทรีย์สังเคราะห์แสง ฮอโมนไข่ เพื่อลดต้นทุนการผลิต และบริโภคพืชผักที่ปลอดภัย องค์ความรู้ที่นำมาปรับใช้

ปุ๋ยหมัก น้ำหมักสมุนไพร จุลินทรีย์สังเคราะห์แสง

ประโยชน์ที่ได้รับ

ช่วยลดต้นทุน เพิ่มรายได้ ลดรายจ่าย บริโภคพืชผักที่ปลอดภัย

แนวคิดในการทำเกษตร

มีกิน มีใช้ กินอยู่อย่างปลอดภัย อยากกินอะไรก็ปลูก เหลือจาก บริโภคในครัวเรือน แจกจ่ายเพื่อนบ้าน และจำหน่าย

ประสบการณ์การทำเกษตรมาแล้ว 20 ปี

ข้อมูลด้านรายได้ต่อปี

รายได้จากการเกษตร : 142,000 บาท

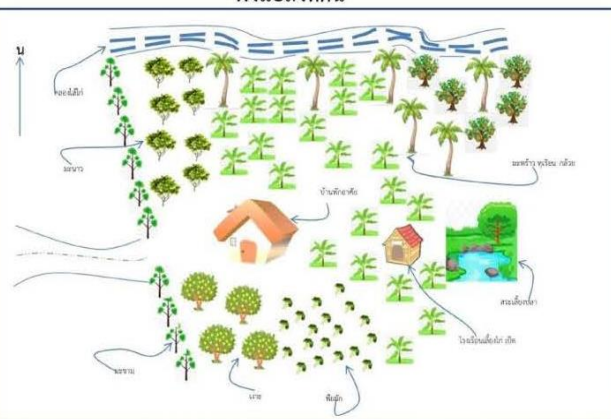
รายได้นอกจากการเกษตร : 324,000 บาท

รายได้รวม : 466,000 บาท

“ช่องทางการตลาด”

ตลาดในชุมชน

ผังแปลงที่ดิน

พิกัดแปลง

N = 866584.222 E = 596263.575

3.3 กิจกรรมการพัฒนาธุรกิจชุมชนในเขตปฏิรูปที่ดิน

ส.ป.ก. มีการพัฒนาความรู้เกษตรกรด้านธุรกิจชุมชน ตั้งแต่ปี 2554 - 2563 รวมเกษตรกรที่ผ่านการอบรม 55,366 ราย โดยในช่วงปี 2557- 2559 เน้นให้ความรู้ผ่านระบบกลุ่ม เช่น สมาชิกวิสาหกิจชุมชน และเกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการไตรภาคี (ความร่วมมือระหว่าง ส.ป.ก. เกษตรกร และเอกชน) ดังตารางที่ 6

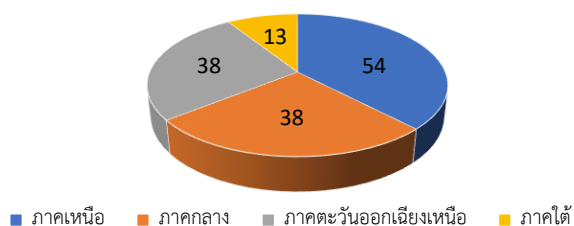
ตารางที่ 6 ผลงานการพัฒนาเกษตรกรด้านธุรกิจชุมชน ปีงบประมาณ 2554 - 2563

ลำดับที่	ปีงบประมาณ	แผนงาน (ราย)	ผลงาน (ราย)	งบประมาณ (บาท)
1	2554-2556	วิสาหกิจชุมชน 12,930	วิสาหกิจชุมชน 13,434	19,642,300
		ไตรภาคี 3,980	ไตรภาคี 4,206	
2	2557	วิสาหกิจชุมชน 6,028	6,160	6,250,000
		ไตรภาคี 1,500	1,539	1,246,000
3	2558	วิสาหกิจชุมชน 6,000	6,182	4,624,800
		ไตรภาคี 1,000	1,034	
		ที่ดินพระราชทาน 950	1,036	
4	2559	วิสาหกิจชุมชน 4,060	4,282	12,505,000
		ไตรภาคี 500	507	
		ที่ดินพระราชทาน 1,000	1,034	
5	2560	5,000	5,155	6,955,960
6	2561	5,000	5,082	6,541,000
7	2562	5,500	5,652	7,584,300
8	2563	2,290	2,307	8,043,000
รวม		53,448	55,366	65,349,360

ข้อมูล ณ วันที่ 4 ธ.ค. 2563

นอกจากนี้ สหกรณ์การเกษตรในเขตปฏิรูปที่ดินที่จัดตั้งขึ้นและอยู่ในความดูแลของกรมส่งเสริมสหกรณ์และยังดำเนินการอยู่ถึงปัจจุบัน จำนวน 143 แห่ง อยู่ในภาคเหนือ 54 แห่ง ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ 38 แห่ง ภาคกลาง 38 แห่ง และภาคใต้ 13 แห่ง ดังภาพที่ 5

สหกรณ์การเกษตรในเขตปฏิรูปที่ดิน

ภาพที่ 5 จำนวนสหกรณ์การเกษตรในเขตปฏิรูปที่ดินในแต่ละภาค

3.4 กิจกรรมพัฒนาศักยภาพสถาบันเกษตรกรในเขตปฏิรูปที่ดิน

ส.ป.ก. มีการพัฒนาความรู้และการพัฒนาอาชีพให้กลุ่มเกษตรกร สหกรณ์ในเขตปฏิรูปที่ดิน ปี 2563 รวมเกษตรกรที่ผ่านการอบรม 531 ราย โดยเน้นให้ความรู้ผ่านระบบสหกรณ์ ผลงานการพัฒนาศักยภาพสถาบันเกษตรกรในเขตปฏิรูปที่ดิน ดังตารางที่ 7

ตารางที่ 7 ผลงานการพัฒนาศักยภาพสถาบันเกษตรกรในเขตปฏิรูปที่ดิน ปีงบประมาณ 2563

ลำดับที่	ปีงบประมาณ	แผนงาน (ราย)	ผลงาน (ราย)	งบประมาณ (บาท)
1	2563	530	531	3,367,300.00

3.5 กิจกรรมยกระดับรายได้เกษตรกรในเขตปฏิรูปที่ดินเพื่อลดความเหลื่อมล้ำ

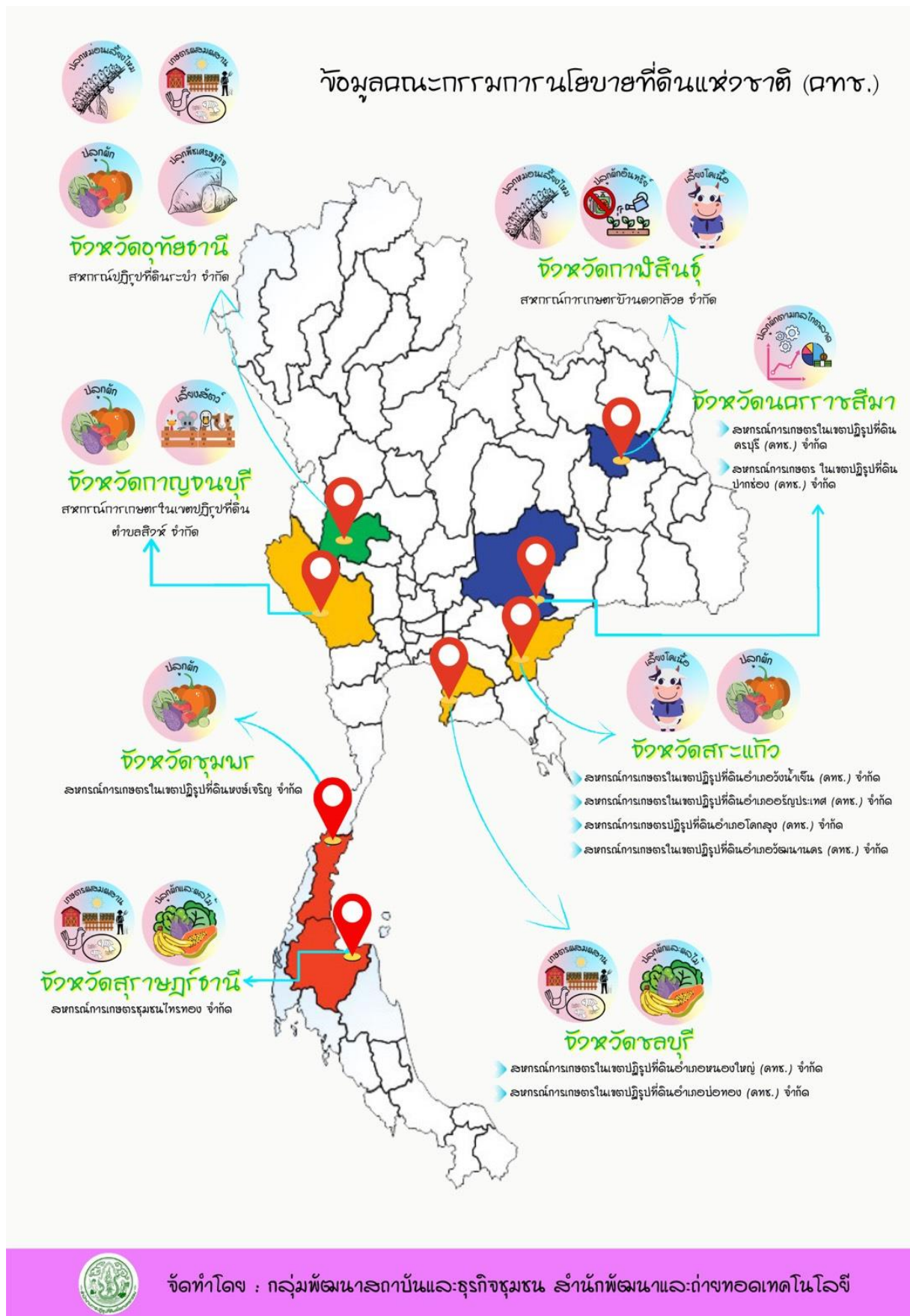
ส.ป.ก. ให้ความสำคัญกับการแก้ไขเพื่อลดความเหลื่อมล้ำ ด้วยการปรับโครงสร้างเศรษฐกิจฐานราก และกระจาย การถือครองที่ดิน เสริมสร้างความเข้มแข็ง พัฒนาศักยภาพการผลิต การบริหารจัดการผลผลิต และการบริหารจัดการการตลาดให้แก่เกษตรกรในเขตปฏิรูปที่ดินอย่างครบวงจร (ต้นทาง กลางทาง และปลายทาง) การพัฒนาโครงสร้างพื้นฐาน การจัดการด้านดิน น้ำ การส่งเสริมการผลิตตามแนวเกษตรกรรมยั่งยืน การรวมกลุ่มผลิตมีการบริหารจัดการร่วมกันแบบกลุ่ม/สหกรณ์ ส่งเสริมการสร้างหน่วยธุรกิจ เพื่อเชื่อมโยงกับเศรษฐกิจภายนอกให้แก่เกษตรกรในพื้นที่ คทช. ทั้งนี้ สำนักพัฒนาและถ่ายทอดเทคโนโลยี (สพท.) ได้ดำเนินการพัฒนาสมาชิกที่เข้าร่วมโครงการฯ ตั้งแต่ปีงบประมาณ 2563 จำนวน 7 จังหวัด ประกอบด้วย อุทัยธานี กาฬสินธุ์ นครราชสีมา กาญจนบุรี ชลบุรี สระแก้ว และสุราษฎร์ธานี จากการสอบถามสมาชิกสหกรณ์ในพื้นที่ที่เข้าร่วมโครงการ จำนวน 606 ราย คิดเป็นร้อยละ 98.54 มีรายได้เงินสดสุทธิครัวเรือนของเกษตรกรเพิ่มขึ้นเมื่อเทียบกับปีที่ผ่านมา คิดเป็นร้อยละ 8.56 และมีพื้นที่เกษตรกรรมยั่งยืนเพิ่มขึ้นร้อยละ 16.76

แผน - ผล กิจกรรมยกระดับรายได้เกษตรกรในเขตปฏิรูปที่ดินเพื่อลดความเหลื่อมล้ำ

หลักสูตร การผลิตตามแนวทางเศรษฐกิจพอเพียงและระบบเกษตรกรรมยั่งยืน ปีงบประมาณ 2563

จังหวัด	แผนงาน (ราย)	ผลงาน (ราย)
1. อุทัยธานี	120	120
2. กาฬสินธุ์	75	75
3. นครราชสีมา	140	131
4. กาญจนบุรี	50	50
5. ชลบุรี	85	85
6. สระแก้ว	120	120
7. สุราษฎร์ธานี	25	25
รวม	615	606

หมายเหตุ : จังหวัดนครราชสีมา มีเกษตรกรในอำเภอครบุรี สละสิทธิ์ออกจากพื้นที่ไม่เข้าทำประโยชน์ จำนวน 9 ราย จึงไม่สามารถสนับสนุนความรู้และปัจจัยการผลิตแก่เกษตรกรทั้ง 9 รายได้ ทำให้ได้ผลงานไม่ครบตามเป้าหมาย (แผนงาน 140 ราย ผลงาน 131 ราย)

ภาพที่ 6 แผนที่ข้อมูลสหกรณ์ คทช. ในเขตปฏิรูปที่ดิน

3.6 กิจกรรมส่งเสริมพืชสมุนไพรในเขตปฏิรูปที่ดิน

โครงการส่งเสริมพืชสมุนไพรในเขตปฏิรูปที่ดิน เป็นโครงการบูรณาการระหว่างกระทรวงเกษตรและสหกรณ์กับกระทรวงสาธารณสุข และมอบหมายให้ ส.ป.ก. ดำเนินการ โดยเริ่มดำเนินการในปี 2561 ปัจจุบันดำเนินการในพื้นที่ 30 จังหวัด (ภาพที่ 7) เกษตรกรที่เข้าร่วมรวม 1,214 ราย (ตารางที่ 8) โดยในปี 2563 มุ่งส่งเสริมการปลูกพืชสมุนไพร และการใช้ภูมิปัญญา องค์กรความรู้ และนวัตกรรมการแปรรูปเบื้องต้นอย่างมีคุณภาพ สร้างปริมาณวัตถุดิบสมุนไพรที่มีคุณภาพ เพียงพอ ใกล้เคียงต่อความต้องการของผู้ประกอบการภาคอุตสาหกรรม รวมถึงอนุรักษ์ และใช้ประโยชน์พืชสมุนไพรอย่างยั่งยืน นอกจากการจัดฝึกอบรมเกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการแล้ว มีการศึกษาข้อมูลชุมชนเพื่อจัดทำฐานข้อมูลแล้ว 6 ชุมชน

ตารางที่ 8 จำนวนเกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการส่งเสริมพืชสมุนไพรในเขตปฏิรูปที่ดิน ปี 2563

ภาค	ปี 2561-2562		ปี 2563		หมายเหตุ
	เป้าหมาย (ราย)	ผลการ ดำเนินงาน (ราย)	เป้าหมาย (ราย)	ผลการ ดำเนินงาน (ราย)	
เหนือ	1,190	1,282	370	373	ปี 2563 ศึกษาข้อมูล ชุมชนและจัดทำ ฐานข้อมูลเกษตรกร เบื้องต้นแล้ว 6 พื้นที่
ตะวันออกเฉียงเหนือ	1,310	1,441	440	440	
กลาง	590	591	195	206	
ใต้	675	675	195	195	
รวม	3,765	3,989	1,200	1,214	

ที่มา: กลุ่มพัฒนาเกษตรกรและเครือข่ายผู้นำ ณ ธันวาคม 2563

1. เชียงราย: ชุมชน ม. 8 12 15 18 ต.ม่วงคำ อ.พาน
2. เชียงใหม่: ชุมชนบ้านช้างใน ต.บ้านช้าง อ.แม่แตง
3. ลำปาง: ชุมชนสหกรณ์การเกษตรสมุนไพรตำบลแม่ออก จำกัด
ต.แม่ออก อ.เถิน
- 4.แพร่: ชุมชน อ.ร้องกวาง และชุมชน ต.แม่พุง อ.วังชิ้น
5. อุทัยธานี: ชุมชน ม. 4 8 13 ต.ระบำ อ.ลานสัก
6. อุตรดิตถ์: ชุมชนบ้านนาอู้อ่าง ต.นายาง อ.พิชัย
7. ชลบุรี: ชุมชน ม. 4 ต.พวงทอง อ.บ่อทอง
8. ฉะเชิงเทรา: ชุมชน ม. 10 16 ต.ท่าตะเกียบ อ.ท่าตะเกียบ
9. ปะริณจิร: ชุมชนบ้านเขาไม้แก้ว ต.เขาไม้แก้ว อ.กบินทร์บุรี
10. นครพนม: ชุมชนบ้านสิลาภมย์ ต.บ้านแก่ง อ.นาแก
11. นครราชสีมา: ชุมชนนิคมเศรษฐกิจพอเพียง
บ้านคลองงบพัฒนา ต.วังน้ำเขียว อ.วังน้ำเขียว
12. เลย: ชุมชน ต.เลยใหญ่ อ.ภูหลวง
13. สกลนคร: ชุมชนบ้านท่าจามและชุมชนบ้านบ่อแก้ว
ต.บ่อแก้ว อ.บ้านม่วง
14. ชุมพร: ชุมชน ม. 7 16 19 ต.ละมอ อ.ละแม
15. นครศรีธรรมราช: ชุมชนบ้านห้วยทรายขาว
ต.นาหว่อ อ.ช้าง และชุมชน ต.วังอ่าว อ.ชะอวด

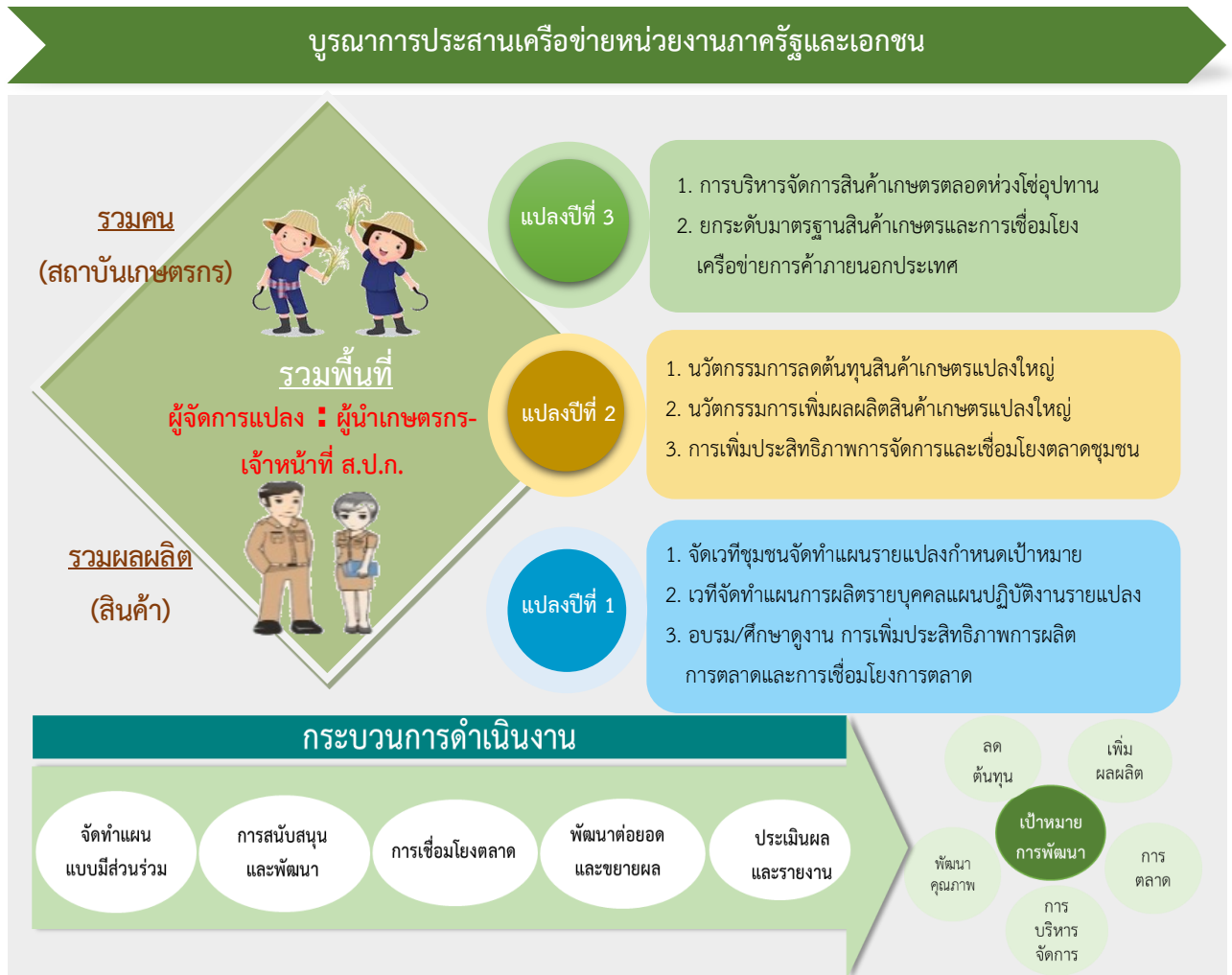
กลุ่มพัฒนาเกษตรกรและเครือข่ายผู้นำ สำนักพัฒนาและถ่ายทอดเทคโนโลยี

ภาพที่ 7 แผนที่พื้นที่ที่ได้รับการส่งเสริมสมุนไพรในเขตปฏิรูปที่ดิน

3.7 กิจกรรมส่งเสริมการเกษตรแบบแปลงใหญ่

โครงการส่งเสริมระบบการเกษตรแบบแปลงใหญ่ เป็นการส่งเสริมและพัฒนาศักยภาพเกษตรกรที่คำนึงถึงการจัดการสินค้าตลอดห่วงโซ่แบบรวมพื้นที่ รวมคน และรวมสินค้าเกษตร (ภาพที่ 8)

เป้าหมายการพัฒนาเพื่อให้เกษตรกรสามารถลดต้นทุนการผลิต เพิ่มผลผลิต เพิ่มคุณภาพ เพิ่มช่องทางตลาด โดยใช้การบริหารจัดการที่เป็นระบบ เกษตรกรเป็นผู้จัดการแปลงและมีเจ้าหน้าที่ของรัฐประสานความร่วมมือในการพัฒนาด้วยหลักการพัฒนาแบบมีส่วนร่วมของหน่วยงานบูรณาการและเครือข่ายการพัฒนาทั้งภาครัฐและเอกชน

ภาพที่ 8 กระบวนการทำงานและการจัดการเรียนรู้ของเกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการ ปี 2559-2563

พื้นที่ในเขตปฏิรูปที่ดินได้รับการส่งเสริมตามแนวทางระบบส่งเสริมเกษตรแบบแปลงใหญ่ ตั้งแต่ปีงบประมาณ 2559 จนถึงปีงบประมาณ 2563 จำนวน 170 แปลง

ในปีงบประมาณ 2563 มีแผนการพัฒนาจำนวน 50 แปลง ในพื้นที่ 39 จังหวัด เกษตรกร 2,375 ราย พื้นที่ 26,771 ไร่ ดังภาพที่ 9 เกษตรกรในเขตปฏิรูปที่ดินได้รับการพัฒนาตามแนวทางระบบการเกษตรแบบแปลงใหญ่ จำนวน 50 แปลง ร้อยละ 50.6 ของเกษตรกรที่ได้รับการส่งเสริมพัฒนามีรายได้เพิ่มขึ้นร้อยละ 1

เกิดการรวมกลุ่มกันพัฒนาผลผลิตในแปลงในรูปแบบกลุ่ม มีรายได้ภาคเกษตรเฉลี่ยของครัวเรือนเกษตรกรในเขตปฏิรูปที่ดินเพิ่มขึ้น ร้อยละ 2.01 และลดต้นทุนการผลิตได้ร้อยละ 14 ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับชนิดสินค้ากับปัจจัยแวดล้อมภายนอก ดังตารางที่ 9 การพัฒนาคุณภาพสินค้าในแปลงใหญ่มีการพัฒนาคุณภาพของผลผลิตให้สูงขึ้น โดยมีการส่งเสริมให้ความรู้เรื่องเกี่ยมาตรฐานการผลิตสินค้าเกษตร เกษตรกรได้รับการรับรองมาตรฐานจำนวน 614 ราย แบ่งเป็น GAP 487 ราย มาตรฐานเกษตรอินทรีย์ 27 ราย PGS 99 ราย และ RSPO 1 ราย พร้อมทั้งการเข้าถึงแหล่งเงินทุนทั้งสินเชื่อกองทุน ส.ป.ก. และ ธกส. ทั้งนี้การตลาดสินค้าในแปลงใหญ่ มีการเชื่อมโยงตลาด ทั้งในตลาดท้องถิ่น ตลาด Online และตลาดชุมชน รวมถึงมีการทำ Contract Farming เชื่อมโยงกับผู้ซื้อ และตลาด Modern Trade รับซื้อผลผลิต

ตารางที่ 9 ผลสัมฤทธิ์การพัฒนาตามแนวทางการส่งเสริมระบบเกษตรแบบแปลงใหญ่ (ณ ปี 2563)

ลำดับ	ชนิดพืช	ผลการดำเนินงาน						หมายเหตุ
		ต้นทุนเฉลี่ยต่อไร่	ต้นทุนการเฉลี่ยต่อไร่	ร้อยละ	รายได้เฉลี่ย	รายได้เฉลี่ย	ร้อยละ	
		ก่อนร่วมโครงการ (บาท/ไร่)	หลังร่วมโครงการ (บาท/ไร่)		ก่อนร่วมโครงการ (บาท)	หลังร่วมโครงการ (บาท)		
1	ข้าว	27,389	22,386	-22.3	70,461	75,917	7.2	
2	พืชผัก/สมุนไพร	22,698	13,781	-64.7	49,756	41,134	-21.0	
3	พืชไร่	54,559	41,945	-30.1	155,838	165,162	5.6	
4	ไม้ผล	56,482	54,990	-2.7	171,666	185,705	7.6	
5	ไม้ยืนต้น	40,806	38,523	-5.9	104,824	113,811	7.9	
6	หม่อนไหม	1,125	1,066	-5.5	4,428	5,189	14.7	
7	ประมง	9,006	8,003	-12.5	19,000	31,360	39.4	
8	ปศุสัตว์	2,500	2,500	0	35,790	66,961	46.6	

หมายเหตุ ข้อมูล ณ ปี 2563 เก็บจากเกษตรกรสมาชิกแปลงใหญ่ทุกราย

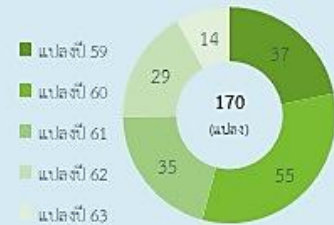
หมายเหตุ : ข้อมูลเปรียบเทียบก่อน/หลังการเข้าร่วมโครงการ จากการประเมินตนเองของเกษตรกร เฉลี่ยทุกแปลงเมื่อเทียบกับเกษตรกรที่ไม่ได้ร่วมโครงการ

พื้นที่ดำเนินการส่งเสริมระบบเกษตรแบบแปลงใหญ่ในเขตปฏิรูปที่ดิน ปี 2559 -2563

พื้นที่ 170 แปลง เกษตรกร. 11,572 ราย เนื้อที่รวม 167,610 ไร่

ส.บ.ก. จังหวัดเป็นผู้จัดการแปลง 60 แปลง

ส.บ.ก. จังหวัดร่วมบูรณาการ 110 แปลง

กลุ่มสินค้า (แปลง)

- ข้าว (52)
- ปทุม (1)
- ปศุสัตว์ (5)
- พืชผัก/สมุนไพร (8)
- พืชไร่ (65)
- หม่อนไหม (1)
- แมลงเศรษฐกิจ (1)
- ไม้ผล (28)
- ไม้ยืนต้น (9)

พื้นที่ดำเนินการในแต่ละจังหวัด (จำนวนแปลง)

ภาคเหนือ

สุโขทัย (11) ลำปาง (3)
พิษณุโลก (10) อุตรดิตถ์ (3)
เชียงใหม่ (7) อุทัยธานี (3)
แพร่ (7) นครสวรรค์ (2)
เพชรบูรณ์ (6) พิจิตร (2)
พะเยา (5) เชียงใหม่ (1)
ลำพูน (5) ตาก (1)
น่าน (4)

ภาคอีสาน

อุดรธานี (6) นครพนม (4)
ขอนแก่น (3) นครราชสีมา (3)
อำนาจเจริญ (3) กาฬสินธุ์ (2)
ชัยภูมิ (2) ศรีสะเกษ (2)
หนองบัวลำภู (2) บึงกาฬ (1)
อุดรธานี (2) มหาสารคาม (1)
อุบลราชธานี (2) มุกดาหาร (1)
ร้อยเอ็ด (1) สกลนคร (1)
หนองคาย (1) บุรีรัมย์ (1)

ภาคกลาง

สระแก้ว (5) สระบุรี (5)
กาญจนบุรี (4) นครปฐม (3)
สุพรรณบุรี (3) ชัยนาท (2)
นครนายก (2) ประจวบคีรีขันธ์ (2)

พระนครศรีอยุธยา (2) เพชรบุรี (2)
ระยอง (2) ราชบุรี (2)
ลพบุรี (2) จันทบุรี (1)
ฉะเชิงเทรา (1)

ภาคใต้

สุราษฎร์ธานี (5) สงขลา (1)
ชุมพร (4) สตูล (1)
นครศรีธรรมราช (3) กระบี่ (2)
ตรัง (2) พัทลุง (2)
ระนอง (2) ปัตตานี (1)

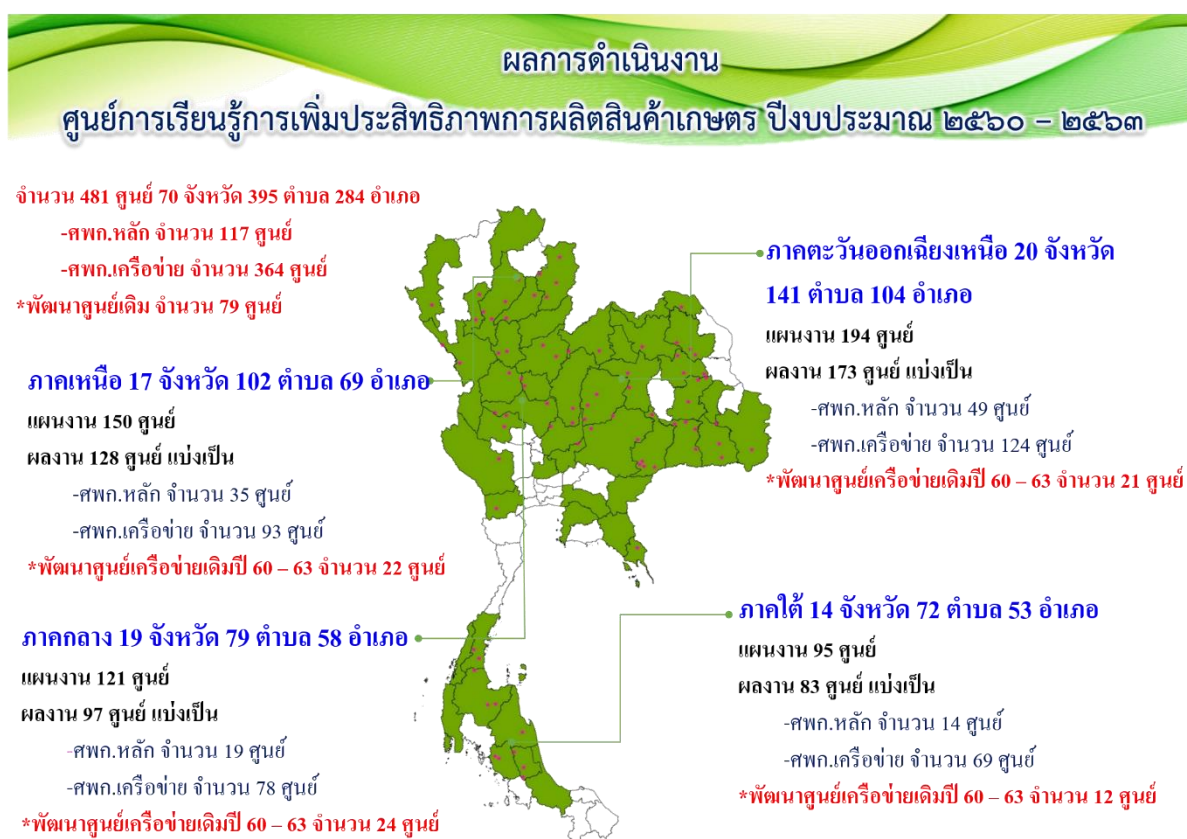

ภาพที่ 9 พื้นที่ดำเนินการระบบส่งเสริมเกษตรแบบแปลงใหญ่ในเขตปฏิรูปที่ดิน ปี 2563

3.8 ศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร (ศพก.)

ศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร (ศพก.) เริ่มดำเนินการ เมื่อปี 2560 จัดตั้งขึ้นเพื่อให้มีศูนย์เรียนรู้ด้านการเกษตรในระดับชุมชนในการแก้ไขปัญหาในชุมชน สร้างความรู้ความเข้าใจกับเกษตรกรในพื้นที่โดยเรียนรู้จากเกษตรกรที่ประสบความสำเร็จ ทั้งนี้ การพัฒนา ศพก. ของกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ นั้น มีกรมส่งเสริมการเกษตรเป็นหน่วยงานหลักรับผิดชอบ ดำเนินการพัฒนาศูนย์หลักทั่วประเทศจำนวน 882 ศูนย์ ซึ่งปัจจุบันมี ศพก. ที่เป็นศูนย์หลักที่อยู่ในเขตปฏิรูปที่ดินจำนวน 116 ศูนย์ ได้แก่ ภาคเหนือ 34 ศูนย์ ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ 49 ศูนย์ ภาคกลาง 19 ศูนย์ และภาคใต้ 14 ศูนย์

ในปี 2562 ส.ป.ก. ได้ดำเนินการจัดตั้งและพัฒนา ศพก. เครือข่ายในเขตปฏิรูปที่ดิน 140 ศูนย์ มีศูนย์ที่ได้รับการพัฒนาต่อเนื่องจากปี 2561 จำนวน 34 ศูนย์ ปัจจุบันมี ศพก. ทั้งศูนย์หลักและศูนย์เครือข่ายในเขตปฏิรูปที่ดินรวม 381 ศูนย์ กระจายอยู่ใน 322 ตำบล 242 อำเภอ 70 จังหวัด ในจำนวนนี้อยู่ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือมากที่สุด

กิจกรรมการดำเนินงาน ศพก.

ภาพกิจกรรม : การพัฒนาแปลงเรียนรู้ ศพก.

2. การพัฒนาฐานเรียนรู้

สนับสนุนป้าย หรือเอกสารองค์ความรู้
ประจำฐานการเรียนรู้

สร้าง พัฒนาฐานเรียนรู้ ให้แก่ ศพก.

ภาพกิจกรรม : การพัฒนาฐานเรียนรู้ ศพก.

1. การพัฒนาแปลงเรียนรู้

สนับสนุนวัสดุอุปกรณ์การผลิต

- ปุ๋ย
- อุปกรณ์ระบบน้ำหยด
- อุปกรณ์วางระบบน้ำ
- เมล็ดพันธุ์ พันธุ์พืช พันธุ์สัตว์ ฯลฯ

ปรับปรุงซ่อมแซมสถานที่เรียนรู้

ปรับปรุงดิน ปรับสภาพพื้นที่

ตรวจวิเคราะห์ดิน

ภาพกิจกรรม : การพัฒนาต่อยอด/เสริม/บริการความรู้แก่ ศพก.

3. การพัฒนาต่อยอด/เสริม/บริการความรู้

แหล่งศึกษาดูงาน/การถ่ายทอดองค์ความรู้

เสริมความรู้อื่นๆ เช่น แผ่นป้ายองค์ความรู้ ความรู้ทั่วไปเกี่ยวกับการปฏิรูปที่ดิน และความรู้ที่สอดคล้องกับฐานการเรียนรู้ของศูนย์ เอกสารเผยแพร่ ฯลฯ

ตัวอย่างเกษตรกร

โครงการศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตรในเขตปฏิรูปที่ดิน

นางวันเพ็ญ สุโอสถ

นายบุญเลิศ งอกโพธิ์

นายเสรี ผลพิทักษ์

นายพน พหลอารมณ

นายบุญพา มะโนมัย

นายเหล็ง ธรรมทวี

นายจเร หมื่นสวัสดิ์

นายวิรัตน์ วัฒนะ

ตัวอย่างเกษตรกร

โครงการศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตรในเขตปฏิรูปที่ดิน

ข้อมูลทั่วไป

ที่อยู่ : บ้านเลขที่ ๒๖/๔ หมู่ ๗ ตำบลคลองเจ็ด

อำเภอคลองหลวง จังหวัดปทุมธานี

เนื้อที่ : ๘ ไร่ ๔๒.๕๐ ตารางวา

แปลงเลขที่ : ๔๐ ระบาย/กลุ่ม ๔๐๓

พิกัดแปลง : N ๑๕๖๕๕๒๐ E ๖๘๘๗๕๐ (WGS ๘๔)

ความสัมพันธ์แปลง : เจ้าของแปลง

จำนวนสมาชิกในครอบครัว : ๓ คน

ความเป็นมาก่อนเป็นศูนย์เครือข่าย สวก. ในเขตปฏิรูปที่ดิน

แต่เดิม ได้ที่ดินมรดกมาจากพ่อแม่ ทำการเกษตรปลูกพืชมาหลายชนิด แต่ประสบปัญหาเรื่องแรงงานในการเก็บผลผลิตที่ไม่เพียงพอ ทำให้ดูแลผลผลิตไม่ทัน จึงได้ปรึกษากันในครอบครัว และหันมาปลูกเมล่อนและผักสลัดทางฝั่ง เพื่อป้องกันโรคและแมลง ซึ่งได้ผลผลิตดีตามที่ต้องการ ทำรายได้ให้ครอบครัวเพิ่มขึ้น ปัจจุบันจึงได้ชื่อว่า ฟาร์มลุงแดง เมล่อน & ผักสลัด มีลูกค้าและผู้สนใจแวะเวียนมาเยี่ยมชมฟาร์มทำให้มีชื่อเสียงเพิ่มขึ้นการเกษตรได้

นางวันเพ็ญ สุโสภา

แนวคิดปรัชญา

ยึดหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง
เป็นแนวทางในการดำเนินชีวิต

รูปแบบการทำเกษตร

ประเภทศูนย์เรียนรู้ : ศูนย์เรียนรู้ร้านไม้ผล

รูปแบบการทำเกษตร : เกษตรผสมผสาน

สินค้าหลัก : เมล่อน ผักสลัด

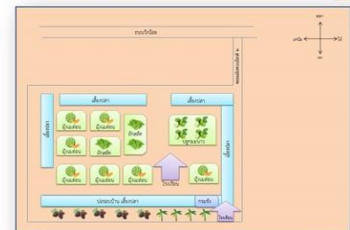
องค์ความรู้เด่นเพื่อการเผยแพร่

การปลูกเมล่อน การปลูกผักสลัด
และองค์ความรู้ด้านเทคโนโลยีควบคุม
ระบบการให้น้ำ

การจัดการพื้นที่ในแปลงเกษตร

ตัวอย่างเกษตรกร

โครงการศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตรในเขตปฏิรูปที่ดิน

ข้อมูลทั่วไป

ที่อยู่ : บ้านเลขที่ ๑๑๑ หมู่ ๖ บ้านหนองเอียว

ตำบลลำภูกลาง อำเภอมวกเหล็ก จังหวัดสระบุรี

เนื้อที่ : ๑๗ ไร่ ๓ งาน ๒๒ ตารางวา

แปลงเลขที่ : ๕๔ ระบาย/กลุ่ม ๑๐N๔E

พิกัดแปลง : X ๗๔๘๘๗๑ Y ๑๖๔๗๕๖๔

ความสัมพันธ์แปลง : เจ้าของแปลง

จำนวนสมาชิกในครอบครัว : ๒ คน แรงงานในครัวเรือน : ๒ คน

ความเป็นมาก่อนเป็นศูนย์เครือข่าย สวก. ในเขตปฏิรูปที่ดิน

เป็นผู้ชำนาญ สามารถถ่ายทอดความรู้เรื่องการใช้ที่ดินอย่างมีคุณค่า ใช้ประโยชน์อย่างสูงสุด และทำการเกษตรแบบผสมผสานระหว่างปศุสัตว์ (โคนม) และพืชไร่ พืชสวนผสม

นายบุญเลิศ งอกโพธิ์

ต้นทุนการผลิตทางการเกษตรรวม : ๖๐๐,๐๐๐ บาท/ครัวเรือน/ปี

รายได้จากการผลิตทางการเกษตรรวม : ๙๐๐,๐๐๐ บาท/ครัวเรือน/ปี

องค์ความรู้เด่นเพื่อการเผยแพร่

๑. การปลูกพืช เพื่อการปรับปรุงบำรุงดินที่ได้ผลสูงสุด
๒. การติดตั้งระบบน้ำหยด
๓. การเลี้ยงโคนม
๔. การปลูกมันสำปะหลัง

การจัดการพื้นที่ในแปลงเกษตร

ประเภทศูนย์เรียนรู้ : ศูนย์เรียนรู้เกษตรผสมผสาน

รูปแบบการทำเกษตร : เกษตรผสมผสาน

ระบบการผลิต : เกษตรปลอดภัย

สินค้าหลัก : โคนม ข้าวโพดเลี้ยงสัตว์

รูปแบบการทำเกษตร

บทบาท/ตำแหน่ง ทางสังคมอื่นๆ

๑. หมอติศาสาธาตติเตนด้านการปรับปรุงบำรุงดิน
๒. เกษตรกรดีเด่น รองอันดับ ๑ ระดับจังหวัด

แนวคิดปรัชญา

ศึกษาเรียนรู้แลกเปลี่ยนเรียนรู้ ทดลอง
นำไปสู่การพึ่งพาตนเอง

ตัวอย่างเกษตรกร

โครงการศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตรในเขตปฏิรูปที่ดิน

ข้อมูลทั่วไป

ที่อยู่ : บ้านเลขที่ ๑๖๕ หมู่ ๑๖ บ้านสร้อยศรี
ตำบลจุน อำเภอจุน จังหวัดพะเยา

เนื้อที่ : ๒ ไร่ ๓ งาน ๘๖ ตารางวา

 แปลงเลขที่ : ๖๕ ระหว่างกลุ่ม ๕๐๔๗/๒๒๔๐

ความสัมพันธ์แปลง : เจ้าของแปลง

จำนวนสมาชิกในครอบครัว : ๔ คน แรงงานในครัวเรือน : ๓ คน

 ต้นทุนการผลิตทางการเกษตรรวม : ๘๖,๕๐๐ บาท/ครัวเรือน/ปี

รายได้จากการผลิตทางการเกษตรรวม : ๑๑๗,๐๐๐ บาท/ครัวเรือน/ปี

องค์ความรู้เด่นเพื่อการเผยแพร่

ด้านการถ่ายทอด หรือการเป็นวิทยากร
การผลิตข้าวอินทรีย์

รูปแบบการทำเกษตร

ประเภทศูนย์เรียนรู้ : ศูนย์เรียนรู้ด้านการลดต้นทุนการผลิต
(ผลิตปุ๋ยอินทรีย์)

รูปแบบการทำเกษตร : เกษตรผสมผสาน

ระบบการผลิต : เกษตรอินทรีย์

สินค้าหลัก : ข้าว ปศุสัตว์

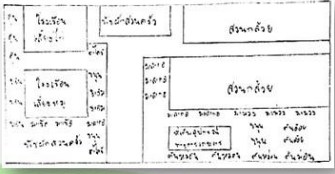

นายพ ทวลอารมณ์

ความเป็นมาก่อนเป็นศูนย์เครือข่าย สพก. ในเขตปฏิรูปที่ดิน

เริ่มจากเป็นเกษตรกรในเขตปฏิรูปที่ดิน ได้เข้าร่วมอบรมโครงการต่าง ๆ ทาง ส.ป.ก.พะเยา จึงทำให้ค่อย ๆ นำเอาความรู้ที่ได้จากการฝึกอบรมมาปรับใช้กับการทำการเกษตร ทำให้ ส.ป.ก.พะเยา ได้เห็นการเปลี่ยนแปลงของการทำเกษตร จึงเป็นที่มาที่ทำให้เกิดเป็นศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร

การจัดการพื้นที่ในแปลงเกษตร

แนวคิดปรัชญา

ยึดหลักการของเศรษฐกิจพอเพียงของในหลวงรัชกาลที่ ๙ นำมาปฏิบัติ

ตัวอย่างเกษตรกร

โครงการศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตรในเขตปฏิรูปที่ดิน

ข้อมูลทั่วไป

ที่อยู่ : บ้านเลขที่ ๙ หมู่ ๑๒ บ้านคำแก้ว
ตำบลดงมพร อำเภอเฝ้าไร่ จังหวัดหนองคาย

เนื้อที่ : ๑๖ ไร่ ๒ งาน ๒ ตารางวา

 แปลงเลขที่ : ๓ ระหว่างกลุ่ม ๕๖๔๔/๒๒๗๘

พิกัดแปลง : X ๑๗.๙๒๖๗๒ Y ๑๐๓.๓๓๐๑๕๒๖๕

ความสัมพันธ์แปลง : เจ้าของแปลง

จำนวนสมาชิกในครอบครัว : ๓ คน แรงงานในครัวเรือน : ๒ คน

องค์ความรู้เด่นเพื่อการเผยแพร่

๑. การปลูกกระเทียม
๒. การทำกระเทียมดอง

นายบุญพา มะโนมัย

ความเป็นมาก่อนเป็นศูนย์เครือข่าย สพก. ในเขตปฏิรูปที่ดิน

ทำการเกษตร ปี พ.ศ. ๒๕๓๗ ปลูกแตงกวา ผักสวนครัว ในพื้นที่ ๑ ไร่ นำไปจำหน่ายตามตลาดท้องถิ่น ปี พ.ศ. ๒๕๔๗ ได้รับคัดเลือกจากสำนักงานเกษตรอำเภอเฝ้าไร่ ในโครงการ ๑ ฟาร์ม ๑ ตำบล และมีความคิดปรับเปลี่ยนอยากปลูกกระเทียมในพื้นที่ โดยสังเกตและศึกษาการปลูกในดินชนิดดินต่าง ๆ และได้นำผลผลิตจำหน่ายตามหมู่บ้านทำให้มีรายได้เพิ่มขึ้น จึงทำให้ปลูกเป็นพืชที่ทำรายได้เป็นหลักและมีหน่วยงานต่าง ๆ สนับสนุนการปลูกกระเทียม และได้รับการสนับสนุนและเสนอให้เป็น สพก.เครือข่าย และในปี พ.ศ. ๒๕๕๔ มีการเสนอจัดตั้งกลุ่มปลูกกระเทียม มีการขายหัวพันธุ์กระเทียมให้ผู้ปลูกต่างอำเภอ มีการเพิ่มมูลค่าผลผลิตโดยการ ทำกระเทียมอินทรีย์ และกระเทียมดอง

การจัดการพื้นที่ในแปลงเกษตร

แนวคิดปรัชญา

คืนชีวิตให้แผ่นดิน

ตัวอย่างเกษตรกร

โครงการศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตรในเขตปฏิรูปที่ดิน

ข้อมูลทั่วไป

ที่อยู่ : บ้านเลขที่ ๑ หมู่ ๗ บ้านโคกพะยอม
ตำบลละหานทราย อำเภอละหานทราย จังหวัดบุรีรัมย์

เนื้อที่ : ๓๑ ไร่ ๒ งาน ๓๕ ตารางวา

แปลงเลขที่ : ๘ ระบาย/กลุ่ม ๓๔๙๑

พิกัดแปลง : X ๒๗๑๔๘๕ Y ๑๕๖๓๔๓

ความสัมพันธ์แปลง : เจ้าของแปลง

องค์ความรู้เด่นเพื่อการเผยแพร่

การผลิตมะนาวนอกฤดู
ในวงบ่อซีเมนต์

นายเหล็ง ธรรมทวี

รูปแบบการทำเกษตร

ประเภทศูนย์เรียนรู้ : ศูนย์เรียนรู้เกษตรผสมผสาน

รูปแบบการทำเกษตร : เกษตรผสมผสาน

สินค้าหลัก : มะนาว

ความเป็นมาก่อนเป็นศูนย์เครือข่าย ศพก. ในเขตปฏิรูปที่ดิน

เดิมทำการเกษตรเชิงเดี่ยว (มันสำปะหลัง ยางพารา ข้าว) ต่อมาได้แบ่งพื้นที่ทำการเกษตรแบบผสมผสาน โดยในระยะเริ่มแรกได้นำผักสวนครัวและไม้ผลมาปลูกในพื้นที่ และได้นำปลามาปล่อยในบ่อเลี้ยงสุกร (เลี้ยงทั้งแม่พันธุ์ และสุกรขุน) ต่อมาได้คัดเลือกให้เป็นศูนย์เครือข่าย ศพก. อำเภอละหานทราย เพื่อให้เกษตรกรในพื้นที่ได้ใช้เป็นศูนย์ในการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ด้านการลดต้นทุนการผลิต ใช้ปุ๋ยอินทรีย์ ลดการใช้สารเคมีเพื่ออนุรักษ์สิ่งแวดล้อม และการปลูกมะนาวในวงบ่อซีเมนต์

การจัดการพื้นที่ในแปลงเกษตร

บทบาท/ตำแหน่ง ทางสังคมอื่น ๆ

๑. หมออาสาสมัครเกษตร
๒. ศูนย์ถ่ายทอดเทคโนโลยีเพื่อการเกษตร
๓. หมอดินอาสา
๔. ประมงอาสา
๕. อาสาสมัครสาธารณสุข (อสม.)

แนวคิดปรัชญา

ตามรอยแบบพ่ออย่างพอเพียง พออยู่ พอกิน ไม่ก่อหนี้สิน

ตัวอย่างเกษตรกร

โครงการศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตรในเขตปฏิรูปที่ดิน

ข้อมูลทั่วไป

ที่อยู่ : บ้านเลขที่ ๑๕ หมู่ ๗ ตำบลทุ่งควัวคี่
อำเภอละเมะ จังหวัดชุมพร

เนื้อที่ : ๑๙ ไร่ ๓ งาน ๖๕ ตารางวา

แปลงเลขที่ : ๙ ระบาย/กลุ่ม ๑๙๙๘

พิกัดแปลง : X ๔๙๗๒๔๐ Y ๑๐๘๐๔๗๙

ความสัมพันธ์แปลง : สามี/ภรรยา

จำนวนสมาชิกในครอบครัว : ๕ คน แรงงานในครัวเรือน : ๔ คน

ต้นทุนการผลิตทางการเกษตรรวม : ๑๒๐,๐๐๐ บาท/ครัวเรือน/ปี

รายได้จากการผลิตทางการเกษตรรวม : ๓๐๐,๐๐๐ บาท/ครัวเรือน/ปี

องค์ความรู้เด่นเพื่อการเผยแพร่

๑. หยอดแบบประหยัด
๒. การทำน้ำหมักจากเศษอาหารในครัวเรือน
๓. การทำน้ำหมักจากปลา
๔. การทำจุลินทรีย์สังเคราะห์แสง
๕. การทำถังหมักปุ๋ย

นายจเร หิมนส์สวัสดิ์

รูปแบบการทำเกษตร

ประเภทศูนย์เรียนรู้ : ศูนย์เรียนรู้จัดการดินปุ๋ยชุมชน

รูปแบบการทำเกษตร : เกษตรผสมผสาน

ระบบการผลิต : เกษตรปลอดภัย

สินค้าหลัก : ปาล์มน้ำมัน

ความเป็นมาก่อนเป็นศูนย์เครือข่าย ศพก. ในเขตปฏิรูปที่ดิน

เดิมปลูกปาล์ม ยางพารา กาแฟ ส่งบริษัทเนสเล่ ได้ราคากิโลกรัมละ ๔๕-๕๐ บาท แต่เนื่องจากมีแรงงานในครัวเรือนไม่เพียงพอ เนื่องจากปลูกกาแฟ ต้องดูแลการผลิตมาก มีขั้นตอนหลายอย่าง จึงได้เลิกกาแฟและปลูกปาล์มเป็นพืชหลักและปลูกพืชผัก เพราะพันธุ์พืช ทำก่อนเขื่อนเหมันตนาฟ้า ปุ๋ยหมัก น้ำหมักเป็นรายได้เสริม เนื่องจากเข้าร่วมอบรมกับหน่วยงานต่าง ๆ จนสามารถนำมาปรับใช้ในแปลงของตนเอง พัฒนาต่อยอดจนสามารถถ่ายทอดความรู้ กับผู้ที่สนใจมาศึกษาดูงาน

การจัดการพื้นที่ในแปลงเกษตร

บทบาท/ตำแหน่ง ทางสังคมอื่น ๆ

๑. ประธานศูนย์จัดการดินปุ๋ย ตำบลทุ่งควัวคี่
๒. ประธานเกษตรธรรมชาติ
๓. หมอดินตำบล
๔. ประธานโครงการ ๙๑๐๑
๕. ประธานศูนย์เพาะเห็ดนางฟ้าอินทรีย์

3.9 กิจกรรมพัฒนาเกษตรกรปราดเปรื่องในเขตปฏิรูปที่ดิน

กิจกรรมเกษตรกรปราดเปรื่อง (Smart Farmer) ส.ป.ก. มีกิจกรรมการพัฒนาเกษตรกรปราดเปรื่องมาตั้งแต่ปี 2557 - 2563 โดยมีการพัฒนาศักยภาพ เกษตรกรแล้ว รวม 35,683 ราย (ข้อมูล ณ วันที่ 1 ธันวาคม 2563) แบ่งเป็น เกษตรกรที่เป็น Existing Smart Farmer แล้วจำนวน 24,933 ราย เกษตรกรที่ยังอยู่ในขั้น Development Smart Farmer จำนวน 10,945 ราย ปัจจุบันมีเกษตรกรที่เป็น Smart Farmer ต้นแบบ ซึ่งเป็นเกษตรกรที่ได้รับการคัดเลือกจาก Existing Smart Farmer จำนวน 1,858 ราย ดังตารางที่ 10

ตารางที่ 10 จำนวนเกษตรกรภายใต้โครงการพัฒนาเกษตรกรปราดเปรื่อง (Smart Farmer) ในเขตปฏิรูปที่ดิน

ภาค/ประเภทของ Smart Farmer	ปีงบประมาณ พ.ศ.							
	2557	2558	2559	2560	2561	2562	2563	รวม
เหนือ								
เกษตรกรได้รับการพัฒนา	988	1,950	1,512	1,162	1,240	1,343	938	9,133
Existing Smart Farmer	732	1,443	1,085	707	838	1,002	695	6,502
Developing Smart Farmer	256	507	427	455	399	341	243	26,28
Smart Farmer ต้นแบบ	237	84	79	32	27	24	26	510
ตะวันออกเฉียงเหนือ								
เกษตรกรได้รับการพัฒนา	3,223	2,642	1,917	1,927	1,642	1,575	986	13,912
Existing Smart Farmer	1,966	1,747	1,292	1,352	1,258	1,243	754	9,612
Developing Smart Farmer	1,257	895	625	575	384	332	230	4,298
Smart Farmer ต้นแบบ	201	113	72	185	93	54	41	759

ตารางที่ 10 (ต่อ) จำนวนเกษตรกรภายใต้โครงการพัฒนาเกษตรกรปราดเปรื่อง (Smart Farmer) ในเขตปฏิรูปที่ดิน

ภาค/ประเภทของ Smart Farmer	ปีงบประมาณ พ.ศ.							
	2557	2558	2559	2560	2561	2562	2563	รวม
กลาง								
เกษตรกรได้รับการพัฒนา	975	1,317	1,407	381	1,362	1,366	899	7,707
Existing Smart Farmer	607	809	703	300	1,013	1,068	760	5,260
Developing Smart Farmer	368	508	704	81	349	298	139	2,447
Smart Farmer ต้นแบบ	59	40	83	26	116	61	33	418
ใต้								
เกษตรกรได้รับการพัฒนา	1,236	715	591	325	821	743	500	4,931
Existing Smart Farmer	736	672	408	217	597	534	395	3,559
Developing Smart Farmer	500	43	183	108	224	209	105	1,372
Smart Farmer ต้นแบบ	47	28	24	11	19	17	26	172
รวมข้อมูล ปี 2557- 2563								
เกษตรกรได้รับการพัฒนา	6,422	6,624	5,427	3,795	5,062	5,027	3,323	35,680
Existing Smart Farmer	4,041	4,671	3,488	2,576	3,706	3,847	2,604	24,933
Developing Smart Farmer	2,381	1,953	1,939	1,219	1,356	1,180	717	10,745
Smart Farmer ต้นแบบ	544	265	258	254	255	156	127	1,859

ที่มา: ศูนย์ตรวจสอบและรับรองมาตรฐานสินค้าเกษตรในเขตปฏิรูปที่ดิน สำนักพัฒนาและถ่ายทอดเทคโนโลยี ธันวาคม 2563

สพท. ดำเนินการกิจกรรมพัฒนาเกษตรกรปราชญ์ในเขตปฏิรูปที่ดิน ปีงบประมาณ พ.ศ. 2563 เพื่อให้มีรายได้เฉลี่ยครัวเรือนเพิ่มขึ้น โดยมีเกษตรกรที่มีรายได้เพิ่มขึ้น จำนวน 2,958 ราย คิดเป็นร้อยละ 71.77 แบ่งเป็น รายได้เฉลี่ยครัวเรือน 294,947 บาท รายจ่ายเฉลี่ยครัวเรือน 119,038 บาท และมีรายได้สุทธิเฉลี่ย 175,909 บาท ดังตารางที่ 11

ตารางที่ 11 เกษตรกรภายใต้โครงการพัฒนาเกษตรกรปราชญ์ในเขตปฏิรูปที่ดิน ปี 2563
ที่มีรายได้เพิ่มขึ้นจากการพัฒนา

ภาค	เกษตรกรที่มีรายได้ภาคการเกษตร ครัวเรือนเพิ่มขึ้นร้อยละ 1			รายได้เฉลี่ยภาคการเกษตรครัวเรือน ของเกษตรกรได้รับการพัฒนาเป็น เกษตรกรปราชญ์ ปีงบประมาณ พ.ศ. 2563		
	จำนวน ที่เข้าร่วม (ราย)	จำนวนที่มี รายได้ภาค การเกษตร เพิ่ม(ราย)	คิดเป็น ร้อยละ	รายได้ เฉลี่ย (บาท)	รายจ่ายเฉลี่ย (บาท)	รายได้ เหลือ สุทธิ (บาท)
เหนือ	938	734	78.25	212,162	75,310.00	136,852
ตะวันออกเฉียงเหนือ	986	716	72.62	212,009	86,511.00	125,498
กลาง	899	473	52.61	316,511	153,115.00	163,396
ใต้	500	462	92.40	439,108	161,218.00	277,890
รวม	3,323	2,958	71.77	294,947	119,038.50	175,909

ที่มา: ศูนย์ตรวจสอบและรับรองมาตรฐานสินค้าเกษตรในเขตปฏิรูปที่ดิน สำนักพัฒนาและถ่ายทอดเทคโนโลยี ธันวาคม 2563

จากการสอบถามเกษตรกรที่เข้าร่วมกิจกรรมพัฒนาเกษตรกรปราชญ์ในเขตปฏิรูปที่ดินใน ปีงบประมาณ พ.ศ. 2563 พบว่า มีเกษตรกรนำความรู้ที่ได้จากการอบรมไปประยุกต์ใช้ในการทำการเกษตร คิดเป็นร้อยละ 93 (3,107 ราย) จากจำนวนผู้เข้าร่วม 3,323 ราย โดยมีการนำความรู้ที่ได้มาประยุกต์ใช้ในแปลง สูงที่สุด จำนวน 2,878 ราย คิดเป็นร้อยละ 92.63 รองมาคือ ช่วยเหลือและแนะนำผู้อื่น จำนวน 1,681 รายคิด เป็นร้อยละ 54.1 และนำไปเป็นข้อมูลในการวางแผนในอนาคต จำนวน 1,469 ราย คิดเป็นร้อยละ 47.28 ตามลำดับ โดยคิดจากจำนวนเกษตรกรที่เข้าร่วมการอบรมและนำความรู้ไปใช้ ดังตารางที่ 12

ตารางที่ 12 การนำความรู้จากการอบรมกิจกรรมการพัฒนาเกษตรกรปราชญ์ไปใช้ประโยชน์

ภาค	เกษตรกรได้รับการพัฒนาเป็นเกษตรกรปราชญ์								
	การพัฒนาเกษตรกร		การนำความรู้ไปใช้		ประเด็นนำความรู้ไปใช้ด้าน				
	แผนงาน (ราย)	ผลงาน (ราย)	จำนวน (ราย)	คิดเป็น ร้อยละ	นำมาใช้ ในแปลง	ช่วยเหลือ และ แนะนำ ผู้อื่น	นำไปเป็น ข้อมูลในการ วางแผนใน อนาคต	เป็น วิทยา กร	อื่นๆ
เหนือ	782	938	823	88	753	461	345	29	63
ตะวันออกเฉียงเหนือ	914	986	946	96	900	626	502	139	24
กลาง	856	899	868	97	762	327	400	97	3
ใต้	448	500	470	94	463	267	222	34	1
รวมทุกภาค	3,000	3,323	3,107	93	2,878	1,681	1,469	299	91

ที่มา: ศูนย์ตรวจสอบและรับรองมาตรฐานสินค้าเกษตรในเขตปฏิรูปที่ดิน สำนักพัฒนาและถ่ายทอดเทคโนโลยี ธันวาคม 2563

3.10 กิจกรรมส่งเสริมเกษตรกรอินทรีย์ในเขตปฏิรูปที่ดิน

กิจกรรมส่งเสริมเกษตรกรอินทรีย์ในเขตปฏิรูปที่ดินเป็นกิจกรรมภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติด้านการสร้างความสามารถในการแข่งขัน ดำเนินการส่งเสริมการทำการเกษตรอินทรีย์ตั้งแต่ปี พ.ศ. ๒๕๖๑ จนถึงปัจจุบัน โดยสามารถดำเนินการส่งเสริมพื้นที่เพื่อปรับเปลี่ยนสู่ระบบเกษตรอินทรีย์ จำนวน ๒๓,๐๐๐ ไร่ โดยมีแผนการพัฒนาพื้นที่แบ่งออกเป็น ๓ ปีต่อเนื่อง ประกอบด้วย ๑) **แผนพัฒนากลุ่มเกษตรกรขั้นที่ ๑** ซึ่งเป็นกลุ่มเกษตรกรเริ่มใหม่ เน้นสร้างกระบวนการเรียนรู้การผลิตในระบบการผลิตเกษตรอินทรีย์ และมาตรฐานเกษตรอินทรีย์ต่าง ๆ ผ่านกระบวนการโรงเรียนเกษตรกร ที่เน้นการมีส่วนร่วมของเกษตรกร พร้อมทั้งฝึกให้เกษตรกรเป็นนักวิจัยด้วยตนเอง ๒) **แผนพัฒนากลุ่มเกษตรกรขั้นที่ ๒** (กลุ่มพร้อมยกระดับ) เป็นการอบรมเพื่อพัฒนาให้เกษตรกรมีศักยภาพผู้นำ และอบรมให้เกษตรกรเรียนรู้ร่วมกัน ผ่านกระบวนการโรงเรียนเกษตรกร มีการวางแผนการผลิต เรียนรู้ระบบควบคุมภายใน และเตรียมความพร้อมเพื่อตรวจรับรองระบบ และ ๓) **แผนพัฒนากลุ่มเกษตรกรขั้นที่ ๓** (กลุ่มพร้อมเข้าสู่กระบวนการรับรองมาตรฐาน) เน้นการส่งเสริมและสร้างกระบวนการเรียนรู้ระบบการตรวจรับรอง การเชื่อมโยงเครือข่าย และการตลาด โดยในทุกชั้นจะมีการสนับสนุนรวมทั้งสนับสนุนปัจจัยการผลิตต่าง ๆ ที่ช่วยให้เกษตรกรสามารถลดต้นทุนการผลิตได้

ผลการดำเนินงาน

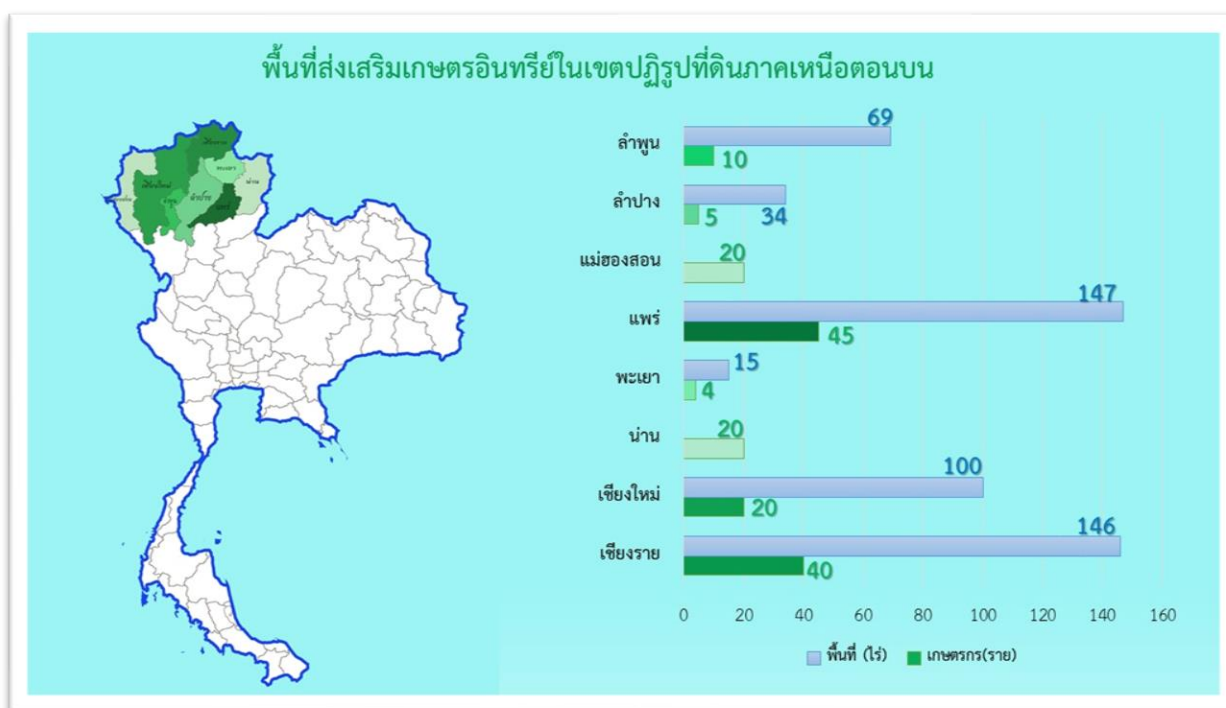
พื้นที่ในเขตปฏิรูปที่ดินที่เข้ารับการส่งเสริมให้เป็นเกษตรกรมียั่งยืน จำนวน 5,297.78 ไร่ คิดเป็นร้อยละ 105.96 จากพื้นที่เป้าหมาย จำนวน 5,000 ไร่ โดยพื้นที่ที่ได้รับการส่งเสริมมีการปรับเปลี่ยนรูปแบบการผลิตเข้าสู่ระบบเกษตรอินทรีย์ จำนวน 3,597 ไร่ คิดเป็นร้อยละ 67.90 ของพื้นที่ที่ได้รับการส่งเสริมการผลิตเกษตรอินทรีย์แบบ PGS ยังไม่สามารถประเมินตัวชี้วัดเชิงคุณภาพได้ เนื่องจากเริ่มดำเนินการส่งเสริมเกษตรอินทรีย์เป็นปีแรก ซึ่งการตรวจรับรองจะต้องใช้เวลาอย่างน้อย 12 เดือน ถึงจะสามารถเข้าสู่กระบวนการตรวจรับรองได้ และครัวเรือนเกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการที่ได้รับการส่งเสริมกระบวนการเรียนรู้ผ่านกระบวนการมีส่วนร่วมแบบ PGS สามารถลดต้นทุนการผลิตได้ ร้อยละ 19

3.11 กิจกรรมส่งเสริมเกษตรกรอินทรีย์ในเขตปฏิรูปที่ดินภาคเหนือตอนบน

กิจกรรมส่งเสริมเกษตรกรอินทรีย์ในเขตปฏิรูปที่ดินภาคเหนือตอนบน เป็นกิจกรรมภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ ด้านการสร้างความสามารถในการแข่งขัน การส่งเสริมการทำเกษตรอินทรีย์ในเขตปฏิรูปที่ดินภาคเหนือตอนบนภายใต้แผนบูรณาการภาคเป็นปีแรก โดยมุ่งเน้นตามแผนระดับที่ 3 แผนพัฒนาภาคเหนือ ยุทธศาสตร์ที่ 3 ยกระดับเป็นฐานการผลิตเกษตรอินทรีย์และเกษตรปลอดภัย เชื่อมโยงสู่อุตสาหกรรมเกษตรแปรรูปที่สร้างมูลค่าสูง โดยเฉพาะภาคเหนือตอนบนเป็นพื้นที่ต้นน้ำ ซึ่งสมควรอนุรักษ์และลดการใช้สารเคมีซึ่งจะส่งผลให้เกิดการปนเปื้อนในสิ่งแวดล้อมได้ การส่งเสริมเกษตรอินทรีย์อย่างมีระบบ เน้นให้ภาคเหนือตอนบนเป็นฐานการผลิตเกษตรอินทรีย์ เพื่อให้การขับเคลื่อนเกษตรอินทรีย์เป็นไปอย่างมีระบบและบรรลุเป้าหมายได้รวดเร็วขึ้น โดยใช้การบูรณาการในทุกภาคส่วนให้มีการเชื่อมโยง อย่างครบวงจรตั้งแต่ฐานการผลิต (ต้นทาง) การแปรรูป/เพิ่มมูลค่า (กลางทาง) และการจัดการด้านการตลาด (ปลายทาง) ซึ่งการขอรับการสนับสนุนงบประมาณจากแผนพัฒนาภาคจะช่วยให้การขับเคลื่อนเกษตรอินทรีย์ภาคเหนือตอนบนเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล โดย ส.ป.ก. ได้ดำเนินการในพื้นที่ 8 จังหวัด ประกอบด้วย จังหวัดเชียงราย เชียงใหม่ น่าน พะเยา แพร่ แม่ฮ่องสอน ลำปาง และลำพูน ดังภาพที่ 10

ผลการดำเนินงาน

พื้นที่ในเขตปฏิรูปที่ดิน 8 จังหวัดภาคเหนือตอนบน ได้รับการส่งเสริมและพัฒนาระบบเกษตรอินทรีย์จำนวน 1,033.78 ไร่ เกษตรกร 216 ราย และพื้นที่ได้รับการฟื้นฟูอนุรักษ์ พื้นที่เกษตรกรรมยั่งยืนเพิ่มขึ้น โดยพื้นที่ที่ได้รับการส่งเสริมมีการปรับเปลี่ยนรูปแบบการผลิตเข้าสู่เกษตรอินทรีย์ จำนวน 509 ไร่ คิดเป็นร้อยละ 49.24 และครัวเรือนเกษตรกรเป้าหมายในเขตปฏิรูปที่ดินสามารถลดต้นทุนการผลิตได้ ร้อยละ 4.4

ที่มา: กลุ่มพัฒนาเกษตรกรและเครือข่ายผู้นำ ข้อมูล ณ ธันวาคม 2563

ภาพที่ 10 พื้นที่ส่งเสริมเกษตรอินทรีย์ในเขตปฏิรูปที่ดินภาคเหนือตอนบน

3.12 กิจกรรมส่งเสริมระบบวนเกษตรในเขตปฏิรูปที่ดิน

กิจกรรมส่งเสริมระบบวนเกษตรในเขตปฏิรูปที่ดิน ส่งเสริมการเพิ่มพื้นที่ป่าและพื้นที่สีเขียวในเขตปฏิรูปที่ดิน สอดคล้องกับแผนระดับที่ 1 ยุทธศาสตร์ชาติ: ด้านการสร้างความสามารถในการแข่งขัน และแผนระดับที่ 2 แผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ การเกษตรด้านเกษตรปลอดภัย มีเป้าหมายเพื่อให้สินค้าเกษตรปลอดภัยมีมูลค่าเพิ่มขึ้น สำหรับความสอดคล้องตามแผนการปฏิรูปประเทศ: ด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ประเด็นย่อยที่ 1 ทรัพยากรป่าไม้และสัตว์ป่า: 1.3 หักยั้งและป้องกันการทำลายทรัพยากรป่าไม้เชิงพื้นที่ และ 1.4 เพิ่มและพัฒนาพื้นที่ป่าไม้ให้ได้ตามเป้าหมาย โดยมีเป้าหมายหลักคือประเทศไทยมีพื้นที่สีเขียวในเขตเมืองและชุมชนเพิ่มขึ้นไม่น้อยกว่า 200,000 ไร่ นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับนโยบายของรัฐบาลในข้อ 10. การฟื้นฟูทรัพยากรธรรมชาติและรักษาสิ่งแวดล้อมเพื่อสร้างการเติบโตอย่างยั่งยืน ในส่วนของการปกป้อง รักษา พื้นที่ทรัพยากรป่าไม้และสัตว์ป่า

ผลการดำเนินกิจกรรมส่งเสริมระบบวนเกษตรในเขตปฏิรูปที่ดิน ปี 2563

กิจกรรม	แผนงาน	ผลงาน	ร้อยละ
1. อบรมเกษตรกร	4,500 ราย	4,393 ราย	97.62
2. ส่งเสริมระบบวนเกษตร	45,000 ไร่	46,122.78 ไร่	102.47

ข้อมูล ณ วันที่ 1 ตุลาคม 2563

ผลผลิต

พื้นที่ในเขตปฏิรูปที่ดินที่ได้รับการส่งเสริมระบบวนเกษตร ปี 2563 จำนวนพื้นที่ 46,122.78 ไร่ คิดเป็นร้อยละ 102.49 จากพื้นที่เป้าหมาย จำนวน 45,000 ไร่ และเกษตรกรที่ได้รับการอบรม จำนวน 4,393 ราย คิดเป็นร้อยละ 97.62 ของเกษตรกรเป้าหมาย จำนวน 4,500 ราย

ผลลัพธ์

- **ด้านการนำความรู้ไปใช้** พบว่าเกษตรกรผู้ที่ได้รับการอบรมนำความรู้ไปใช้ คิดเป็นร้อยละ 92.24 ของเกษตรกรผู้เข้ารับการอบรม โดยเกษตรกรร้อยละ 43.60 มีการนำข้อมูลที่ได้จากการอบรมไปวางแผนการผลิตในแปลงตนเอง และร้อยละ 34.07 นำความรู้ไปถ่ายทอดให้เกษตรกรรายอื่น

- **ด้านการปรับเปลี่ยนพื้นที่** พื้นที่ในเขตปฏิรูปที่ดินที่มีปรับเปลี่ยนรูปแบบการผลิต จำนวน 21,528.71 ไร่ คิดเป็นร้อยละ 46.68 ของพื้นที่ที่ได้รับการส่งเสริมระบบวนเกษตร โดยมีการปรับเปลี่ยนรูปแบบการผลิตให้สอดคล้องกับการผลิตภายใต้กิจกรรมส่งเสริมระบบวนเกษตร ร้อยละ 90.94 ของเกษตรกรที่ปรับเปลี่ยนรูปแบบการผลิตทำกิจกรรมหลากหลายมากขึ้น ร้อยละ 32.96 มีการผลิตปุ๋ยและสารชีวภัณฑ์ใช้เอง และร้อยละ 24.86 ไม่ใช้สารเคมีในแปลง กิจกรรมส่งเสริมระบบวนเกษตรในเขตปฏิรูปที่ดิน สนับสนุนปัจจัยการผลิตที่จำเป็นในการทำระบบวนเกษตร ได้แก่ กล้าไม้ยืนต้นชนิดต่าง ๆ อาทิ ไม้ป่า ไม้พื้นถิ่น ไม้สมุนไพร ไม้ผล ไม้เศรษฐกิจ ไม้หายาก รวมถึงพันธุ์พืชชนิดอื่น ๆ อาทิ พืชผัก พืชอาหาร และส่งเสริมให้เกษตรกรรวมกลุ่มกันเพาะและขยายพันธุ์พืช

ผลสัมฤทธิ์โครงการ ตั้งแต่ปี 2561 - 2563

- ตั้งแต่ปี 2561 - 2563 พื้นที่สีเขียวในเขตปฏิรูปที่ดินเพิ่มขึ้น จำนวน 137,478 ไร่ คิดเป็นร้อยละ 61.10 ของพื้นที่เป้าหมาย (เป้าหมาย 225,000 ไร่ ภายในปี 2565)

- พื้นที่ในเขตปฏิรูปที่ดินได้รับการส่งเสริมให้มีพื้นที่สีเขียวเพิ่มขึ้น ระบบนิเวศในแปลงเกษตรมีความหลากหลายทางชีวภาพ เกิดความมั่นคงทางอาหารและเป็นแหล่งอาหารของชุมชน ตลอดจนเกิดการใช้ประโยชน์ที่ดินในเขตปฏิรูปที่ดินอย่างยั่งยืน

หมายเหตุ

- 1) ผลการอบรมไม่เป็นไปตามเป้าหมาย (ดำเนินการในช่วงไตรมาส 1 – 2) เนื่องจากสถานการณ์โรคระบาดโควิด-19
- 2) เกษตรกรเข้าร่วมโครงการ จำนวน 6,246 ราย

ผลงานสะสม ตั้งแต่ ปี 2549 - 2562

ผลงานการดำเนินโครงการส่งเสริมการปลูกไม้เศรษฐกิจในเขตปฏิรูปที่ดินและโครงการส่งเสริมระบบวนเกษตรในเขตปฏิรูปที่ดิน ตั้งแต่ ปี 2549 – 2562 (ผลงานสะสม) รวมทั้งสิ้น จำนวน 195,829 ไร่ โดยมีเกษตรกรเข้าร่วมโครงการ จำนวน 89,754 ราย ดังตารางที่ 13 และ 14

ตารางที่ 13 สรุปพื้นที่ดำเนินการส่งเสริมไม้เศรษฐกิจและส่งเสริมระบบวนเกษตร ปี 2549 - 2563

ภาค	ปี 2549 - 2561	
	ส่งเสริมไม้เศรษฐกิจ	
	เกษตรกร (ราย)	เนื้อที่ (ไร่)
รวมทั้งสิ้น	74,971	104,661
ภาคเหนือ	21,548	29,987
ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ	28,362	38,151
ภาคกลาง	13,189	20,176
ภาคใต้	11,872	16,347

ที่มา: กลุ่มอนุรักษ์และฟื้นฟูสภาพแวดล้อม สำนักพัฒนาและถ่ายทอดเทคโนโลยี ส.ป.ก.

ตารางที่ 14 สรุปจำนวนเกษตรกรและพื้นที่ที่เข้าร่วมการส่งเสริมระบบวนเกษตร ปี 2561 - 2563

ภาค	ปี 2561				ปี 2562		ปี 2563	
	ส่งเสริมวนเกษตร (รายบุคคล)		ส่งเสริมวนเกษตร (แปลงชุมชน)		ส่งเสริมวนเกษตร		ส่งเสริมวนเกษตร	
	เกษตรกร (ราย)	เนื้อที่ (ไร่)	เกษตรกร (ราย)	เนื้อที่ (ไร่)	เกษตรกร (ราย)	เนื้อที่ (ไร่)	เกษตรกร (ราย)	เนื้อที่ (ไร่)
รวมทั้งสิ้น	6,373	34,217	98	11,460	8,312	45,491	6,246	46,122.78
เหนือ	1,526	9,802	43	7,400	2,222	13,868	1,833	13,856.72
ตะวันออกเฉียงเหนือ	3,366	15,158	27	3,670	3,557	17,940	2,814	19,788.85
ภาคกลาง	1,221	7,877	28	390	1,632	9,819	1,005	8,663.58
ภาคใต้	260	1,380	-	-	901	3,864	594	3,813.63

ที่มา: กลุ่มอนุรักษ์และฟื้นฟูสภาพแวดล้อม สำนักพัฒนาและถ่ายทอดเทคโนโลยี ส.ป.ก.

ประโยชน์จากการขับเคลื่อนการส่งเสริมระบบวนเกษตรในเขตปฏิรูปที่ดิน

จากการลงพื้นที่ติดตามผลการดำเนินงานกิจกรรมส่งเสริมระบบวนเกษตรในเขตปฏิรูปที่ดิน พบว่า ประโยชน์ที่เกิดขึ้นจากการส่งเสริมเกษตรกรไม่ได้มาจากการสนับสนุนวัสดุอุปกรณ์หรือปัจจัยการผลิตเพียงอย่างเดียว แต่ยังมีประโยชน์ทางอ้อมด้านอื่น ๆ ที่เกษตรกรเรียนรู้จากกิจกรรมต่าง ๆ ระหว่างเข้าร่วมโครงการ และนำไปประยุกต์ใช้ในแปลงเกษตรกรรมของตนเอง จนเกิดการปรับเปลี่ยนการผลิตสู่ระบบวนเกษตรอย่างเป็นรูปธรรม ซึ่งตัวอย่างประโยชน์ของการส่งเสริมระบบวนเกษตรในเขตปฏิรูปที่ดิน มีดังนี้

1. ด้านเศรษฐกิจ

- **ลดต้นทุนการผลิต** การปลูกไม้ยืนต้นในแปลงเกษตรกรรม โดยเฉพาะไม้ป่าหรือพืชท้องถิ่นต่าง ๆ ที่มีความทนทานและเหมาะสมกับพื้นที่ ไม่จำเป็นต้องใส่ปุ๋ยเคมีหรือใช้สารเคมีกำจัดโรคแมลงศัตรูพืช ซึ่งกิจกรรมที่หลากหลายในแปลงวนเกษตรยังมีการเกื้อกูลกัน ทำให้ช่วยลดการพึ่งพาปัจจัยการผลิตจากภายนอก ต้นทุนการผลิตจึงลดลง นอกจากนี้เกษตรกรสูงอายุที่ขาดแคลนแรงงานในครัวเรือนหรือเกษตรกรรุ่นใหม่ที่มีข้อจำกัดด้านเวลา ก็หันมาทำวนเกษตรมากขึ้น เนื่องจากไม่จำเป็นต้องใช้แรงงานจำนวนมากในการดูแลรักษา ซึ่งไม้ยืนต้นหรือพืชบางชนิดต้องการการดูแลเพียงในระยะแรกของการปลูกเท่านั้น
- **ลดรายจ่าย** แปลงวนเกษตรของเกษตรกรที่มีความหลากหลายทางกิจกรรม เน้นการผลิตที่มีคุณภาพและปลอดภัย โดยเฉพาะการปลูกพืชอาหาร พืชสมุนไพร การเลี้ยงสัตว์บกและสัตว์น้ำ ซึ่งเกษตรกรสามารถนำผลผลิตจากกิจกรรมดังกล่าวมาใช้ในการบริโภคในครัวเรือน นอกจากนี้ไม้ยืนต้นในแปลงวนเกษตรยังเป็นแหล่งไม้ใช้สอยและใช้เป็นเชื้อเพลิงได้
- **เพิ่มรายได้** ในช่วงปีแรกของการปรับเปลี่ยนเข้าสู่ระบบวนเกษตร เกษตรกรบางรายอาจยังไม่มีรายได้เพิ่มมากนักจากรายได้เดิม หากเน้นการปลูกไม้ผลและไม้ยืนต้นชนิดต่าง ๆ เพิ่มเติมในแปลงเกษตรกรรม หรือบางรายมีรายได้เพิ่มเล็กน้อยจากการปลูกพืชผัก แต่เมื่อเข้าสู่ปีที่ 3 – 5 ของการปรับเปลี่ยน เกษตรกรจะเริ่มมีรายได้เพิ่มขึ้นอย่างชัดเจน เนื่องจากสามารถเก็บผลผลิตภายในแปลงจำหน่ายได้ นอกจากนี้เกษตรกรบางรายยังมีการต่อยอดทรัพยากรที่มีอยู่ เพื่อสร้างรายได้อีกทาง เช่น การแปรรูปผลผลิต การแปรรูปสมุนไพร และการเพาะพันธุ์กล้าไม้ เป็นต้น
- **เพิ่มความมั่นคงทางอาหาร** การผลิตในระบบวนเกษตรเน้นการผลิตอาหารที่มีคุณภาพ ปลอดภัย และมีความหลากหลาย ทำให้เกษตรกรมีแหล่งอาหารที่เพียงพอต่อการบริโภคในครัวเรือน
- **เพิ่มความมั่นคงทางเศรษฐกิจ** กิจกรรมทางการผลิตที่มีความหลากหลายภายในแปลงวนเกษตรสามารถช่วยให้เกษตรกรมีรายได้หมุนเวียนจากการจำหน่ายผลผลิตและลดความเสี่ยงด้านการตลาด นอกจากนี้ ทรัพยากรภายในแปลงยังเป็นเหมือนแหล่งเงินออม และปัจจุบันไม้ยืนต้นยังสามารถใช้เป็นหลักทรัพย์ในการขอสินเชื่อได้อีกด้วย
- **คุ้มครองที่ดินเกษตรกรรม** หากเกษตรกรที่เป็นเจ้าของที่ดินมีรายได้มั่นคงจากการทำวนเกษตร ก็จะเกิดความหวงแหนในที่ดินทำกิน ซึ่งเป็นการช่วยลดความเสี่ยงในการสูญเสียที่ดินได้อีกทาง

2. ด้านสังคม

- **ลดการอพยพออกนอกพื้นที่** รูปแบบการผลิตที่หลากหลายสามารถสร้างงานและสร้างรายได้หมุนเวียนตลอดทั้งปี ส่งผลให้การย้ายถิ่นฐานลดลง และเป็นแรงจูงใจให้ลูกหลานกลับบ้านกลับถิ่นฐาน ทำให้ความมั่นคงทางสังคมเพิ่มมากขึ้น
- **สุขภาพอนามัยที่ดีขึ้น** เนื่องจากการผลิตในระบบวนเกษตรเน้นการพึ่งพิงธรรมชาติเป็นหลัก ทำให้เกษตรกรลดความเสี่ยงจากเคมีภัณฑ์ทางการเกษตร
- **เกิดกลุ่มหรือเครือข่าย** เกษตรกรมีการรวมกลุ่มในการทำกิจกรรมต่าง ๆ เช่น กลุ่มแปรรูปสมุนไพร และกลุ่มเพาะพันธุ์กล้วยไม้ เป็นต้น มีแหล่งเรียนรู้ใหม่ ๆ ในชุมชน ที่ทำให้เกิดการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ และการสร้างเครือข่ายความร่วมมือระหว่างผู้สนใจด้านวนเกษตร รวมถึงมีการสืบทอด พัฒนา และต่อยอดองค์ความรู้ที่มีมาตั้งแต่ดั้งเดิมไม่สูญหายไป
- **เกิดการพึ่งพาแบ่งปัน** เกษตรกรเกิดปฏิสัมพันธ์ที่ดีระหว่างญาติพี่น้องและคนในชุมชน จากการแบ่งปันแลกเปลี่ยนผลผลิตจากแปลงวนเกษตร

3. ด้านสิ่งแวดล้อม

- **นิเวศเกษตรดีขึ้น** การทำวนเกษตรลดการชะล้างของดิน ชะลอการไหลของน้ำและเพิ่มการซึมของน้ำลงดิน ลดการเกิดน้ำท่วมและลำห้วยตื้นเขินจากตะกอนดิน ลดการปนเปื้อนของสารเคมี ทำให้ทรัพยากรดินและน้ำมีความอุดมสมบูรณ์มากขึ้น สภาพอากาศดี และเกิดความร่มรื่นจากต้นไม้และพืชพรรณต่าง ๆ ในแปลงวนเกษตร
- **สภาพแวดล้อมเกิดการฟื้นฟู** แปลงวนเกษตรมีความหลากหลายทางชีวภาพ เนื่องจากเป็นแหล่งที่อยู่อาศัยของสัตว์น้อยใหญ่และเป็นแหล่งของพืชพรรณธรรมชาติหลายชนิด ซึ่งส่งผลให้สภาพแวดล้อมในชุมชนดีขึ้นอีกด้วย
- **ลดความเสี่ยงจากภัยธรรมชาติ** การทำวนเกษตรนอกจากจะเป็นการเพิ่มพื้นที่สีเขียวให้กับประเทศแล้ว การฟื้นฟูสภาพแวดล้อมจากการทำวนเกษตรยังช่วยลดปัญหาภาวะโลกร้อนและความเสี่ยงจากภัยธรรมชาติต่าง ๆ ที่อาจเกิดขึ้นในอนาคตได้

กรณีตัวอย่างผลงานเชิงคุณภาพโครงการส่งเสริมระบบวนเกษตรในเขตปฏิรูปที่ดิน

กรณีตัวอย่าง	ด้านเศรษฐกิจ				ด้านสังคม			ด้านสิ่งแวดล้อม
	ลดต้นทุนการผลิต/ รายจ่าย	เพิ่มรายได้	ความมั่นคงทาง อาหาร/ เศรษฐกิจ	คุ้มครองที่ดิน เกษตรกรรม	ลดการอพยพ ย้ายถิ่น	สุขภาพ อนามัย	กลุ่มและ เครือข่าย/ พึ่งพาแบ่งปัน	ฟื้นฟูนิเวศเกษตร สิ่งแวดล้อม และลด ภัยธรรมชาติ
1. นางปรีดา กิริติทวีภูมิ อ.ชนแดน จ.เพชรบูรณ์ - เนื้อที่ 20 ไร่ - แปลงวนเกษตรที่โดดเด่น ในเรื่องไผ่บงหวาน ผักหวาน ป่า และการขยายพันธุ์พืช	- ผลิตจำหน่ายพืชผัก ผลไม้ และข้าว เน้น บริโภคในครัวเรือน เพื่อลดรายจ่าย - มีการเผาถ่านจากกิ่ง ไม้และเศษไม้ เพื่อใช้ เป็นเชื้อเพลิงใน ครัวเรือน - ปลูกลำไยต้นเพิ่มขึ้น เพื่อลดต้นทุนแรงงาน เนื่องจากไม่ต้องดูแล มาก	- รายได้หลักจากการ ขายท่อนพันธุ์ไผ่บง หวาน 500,000 - 600,000 บาทต่อปี ขายหน่อไม้ ๑๐๐,๐๐๐ บาทต่อปี และกิ่งพันธุ์ไม้อื่น ๆ มากกว่า ๕๐,๐๐๐ บาทต่อปี - รายได้อื่น ๆ จาก การนำผลผลิตใน แปลงมาปรุงเป็น อาหารจำหน่ายแก่คน ในชุมชน	- มีกิจกรรมที่หลากหลาย เน้นให้มีผลผลิตเพื่อการ บริโภคและจำหน่ายให้เกิด รายได้หมุนเวียนใน ครัวเรือน ตัวอย่างไม้ยืน ต้นและพืชอาหารในแปลง เช่น มะค่าโมง พะยูง แคน นาสิงชัน สะเดา มันปลาก ยางนา สักทอง ประดู่ ผักหวานป่า บุก ส้มโอ ส้ม สายน้ำผึ้ง ทับทิม ฝรั่ง มะพร้าว น้ำหอม โอโศกโด ละมุด หม่อน มะม่วง ขนุน ชมพู ฯลฯ	- เกษตรกรมีการวางแผนการใช้ประโยชน์ ที่ดินและสร้างมูลค่า จากทรัพยากรที่มีอยู่ ในแปลง ทำให้มี รายได้เพียงพอต่อการ ยังชีพ ไม่คิดละทิ้ง ที่ดินทำกิน - อนาคตมีแผนในการ สร้างโฮมสเตย์ เพื่อ รองรับผู้มาเรียนรู้ ศึกษาดูงานและ นักท่องเที่ยวที่สนใจ ด้านการเกษตร	- เกิดการจ้าง งาน ทำให้คน ชุมชนมีงานทำ ไม่ย้ายถิ่นฐาน - คนรุ่นใหม่ เช่นเดียวกับนาง ปรีดาและสามีที่ ลาออกจากงาน ในเมืองใหญ่ และหันกลับมา ทำวนเกษตร มากขึ้น	- เน้นการผลิต ที่มีคุณภาพ และปลอดภัย เนื่องจาก ผลิตใน แปลงบางส่วน ใช้เพื่อการ บริโภคใน ครัวเรือน บางส่วนจะ แจกจ่ายแก่ญาติ พี่น้อง เพื่อน บ้าน และผู้มา เรียนรู้ศึกษา งาน	- เป็นแหล่ง เรียนรู้ด้านการ ปลูกลำไยบงหวาน และการ ขยายพันธุ์พืช - พืชผักและ ผลไม้ในแปลง บางส่วนจะ แจกจ่ายแก่ญาติ พี่น้อง เพื่อน บ้าน และผู้มา เรียนรู้ศึกษา งาน	- ระบบนิเวศในแปลงดี ขึ้น สภาพดินมีความ สมบูรณ์มากขึ้น ปัจจุบัน เริ่มมีเห็ดธรรมชาติ ในช่วงฤดูฝน - บรรยากาศร่มรื่น เป็น ที่พักผ่อนหย่อนใจของ ในครอบครัวและผู้มา เรียนรู้ศึกษาดูงาน

กรณีตัวอย่าง	ด้านเศรษฐกิจ				ด้านสังคม			ด้านสิ่งแวดล้อม
	ลดต้นทุนการผลิต/ รายจ่าย	เพิ่มรายได้	ความมั่นคงทาง อาหาร/ เศรษฐกิจ	คุ้มครองที่ดิน เกษตรกรรม	ลดการอพยพ ย้ายถิ่น	สุขภาพ อนามัย	กลุ่มและ เครือข่าย/ พึ่งพาแบ่งปัน	ฟื้นฟูนิเวศเกษตร สิ่งแวดล้อม และลด ภัยธรรมชาติ
2. นายกองมี อยู่ทิม อ.ชาติตระการ จ.พิษณุโลก - เนื้อที่ 3 ไร่ - ทำวนเกษตร โดยเน้นการจัดการพื้นที่อย่างเป็นระบบ	- ไม่ใช้สารเคมี - ทำปุ๋ยหมักใช้เอง - ทำน้ำหมักชีวภาพ - นำผลผลิตในแปลงมาบริโภค เช่น ผัก - พื้นบ้านผลไม้ หน่อไม้ ไก่ และปลา ฯลฯ - ใช้พลังงานทางเลือก เช่น Solar cell และ ผลิตแก๊สจากมูลสัตว์ - ใช้กิ่งไม้/ลำไผ่ใน แปลงในการทำรั้วและ สะพานต่าง ๆ	- รายได้จากการทำวน เกษตรเฉลี่ย ปีละ 400,000 บาท - ขายผลผลิตที่ได้จาก แปลงวนเกษตร ได้แก่ จิ้งหรีด ปลา ส้มโอ หน่อไม้ ลำไผ่ - ขายผลผลิตที่เป็นผล ผลิตได้จากการทำ แปลงวนเกษตร เช่น กบ ปลา เห็ด และ เต้าร้าง (ขายแทนช่วง หน่อไม้ขาดตลาด)	- ผักและผลไม้ในแปลงวน เกษตร เช่น เต้าร้าง หน่อไม้ ส้มโอ กล้วย - ผลพลอยได้จากการ ทำวนเกษตร เช่น เห็ด กบ ปลา และไข่มดแดง	- ทำวนเกษตรโดยเน้น การจัดการพื้นที่อย่าง เป็นระบบ ทำให้มี ความหลากหลายทาง ชีวภาพ สร้างรายได้ ตลอดทั้งปี สามารถ ปลูกหนี้ และใช้เป็นที่ อยู่อาศัยแบบถาวร	- เป็นตัวอย่าง ความสำเร็จ ให้กับลูกหลาน และเกษตรกร รายใหม่ในการ สร้างแรงจูงใจให้ กลับมาทำอาชีพ เกษตรกรรม	- สุขภาพดี (ไม่ใช้สารเคมี) - สุขภาพ จิตดี ใจดี ธรรมชาติ - ทำเกษตรใน ที่ร่มทำให้ ร่างกายไม่ เหน็ดเหนื่อย และมีความสุข	- เกิดการ แบ่งปันอาหาร กับเพื่อนบ้าน - ถ่ายทอด ความรู้สู่ชุมชน และผู้สนใจ	- แปลงมีความชุ่มชื้น และร่มรื่น - ระบบนิเวศในแปลงดี ขึ้น - มีความหลากหลาย ทางชีวภาพ - ลดการชะล้างพังทลาย ของหน้าดิน - ดินดีขึ้น - มีพืชและสิ่งมีชีวิตจาก ระบบนิเวศที่สมดุล เช่น เห็ด ไส้เดือน กบ และนก

กรณีตัวอย่าง	ด้านเศรษฐกิจ				ด้านสังคม			ด้านสิ่งแวดล้อม
	ลดต้นทุนการผลิต/ รายจ่าย	เพิ่มรายได้	ความมั่นคงทาง อาหาร/ เศรษฐกิจ	คุ้มครองที่ดิน เกษตรกรรม	ลดการอพยพ ย้ายถิ่น	สุขภาพ อนามัย	กลุ่มและ เครือข่าย/ พึ่งพาแบ่งปัน	ฟื้นฟูนิเวศเกษตร สิ่งแวดล้อม และลด ภัยธรรมชาติ
3. นางทองม้วน ริงพงษ์ อ.นางรอง จ.บุรีรัมย์ - เนื้อที่ 21 ไร่ - แปลงวนเกษตรที่เน้นความ หลากหลายของพืชพรรณ และ ปลูกไม้ยืนต้นมากกว่า 6,000 ต้น	- ลดรายจ่ายใน ครัวเรือน เนื่องจากนำ ทรัพยากรจากแปลง วนเกษตรเป็นอาหาร เช่น พืชผัก ผลไม้ เห็ด ธรรมชาติ ไข่แดง และแมลง เป็นต้น - ใช้ไม้ทำโรงเรือน หรือ สิ่งปลูกสร้างต่าง ๆ - นำไม้ที่ตายแล้วหรือ เศษไม้มาเป็นเชื้อเพลิง	- รายได้ส่วนใหญ่มา จากการจำหน่าย ผลผลิตทางการเกษตร จากแปลงวนเกษตร ซึ่งปัจจุบันกิจกรรมที่ สามารถสร้างรายได้ เป็นอย่างดี คือ การ เพาะชำกล้าไม้ เพื่อ จำหน่ายให้กับ หน่วยงานภาครัฐและ ผู้มาศึกษาดูงาน โดยมี รายได้จากส่วนนี้ มากกว่า 100,000 บาทต่อปี	- เป็นแปลงวนเกษตรที่มี ความหลากหลายของชนิด พืชอาหารและสมุนไพร เช่น กล้วย มะม่วง ขนุน กระถ่อน มะขามป้อม ฝรั่ง เสน ไม้ ส้มกุ่ม หวาย ผักหวานป่า อ้อยช้าง ขมิ้น ไพล กระเทียม กระชายดำ และกระชายแดง เป็นต้น - มีการปลูกไม้เศรษฐกิจ และไม้ประจำถิ่นมากกว่า 6,000 ต้น ได้แก่ ประดู่ เต็ง รัง พะยูง ยางนา แดง สะเดา ตะแบก สะแบง สักทอง มะค่าโมง กระถินเทพา ทองกวาว ขี้เหล็ก สารภี ยางรัก พลวง และกระพี้เขาคาย เป็นต้น	- เกษตรกรเกิดความ หวงแหนในที่ดินทำกิน เนื่องจาก เมื่อ ปรับเปลี่ยนจากเกษตร เชิงเดี่ยวสู่วนเกษตร แล้ว เกิดความยั่งยืน ทางรายได้ หนี้สินลดลง และลดความเสี่ยงต่อ โรคภัยไข้เจ็บจากการใช้ สารเคมี	- เป็นตัวอย่าง และสร้างแรงบันดาลใจ กับ คนในชุมชนและ คนรุ่นใหม่หัน กลับมาทำอาชีพ เกษตรกรรม	- สุขภาพจิตดี ขึ้น เนื่องจาก การทำงาน เกษตร สามารถปลด หนี้ อยู่ได้ อย่างยั่งยืน รวมถึงเป็น สถานที่ปฏิบัติ ธรรมสำหรับผู้ ที่สนใจ - สุขภาพ ร่างกายของ คนใน ครอบครัวดีขึ้น เนื่องจากลด การใช้สารเคมี ในการทำ การเกษตร	- มีการรวมกลุ่ม เพื่อทำกิจกรรม ร่วมกัน โดยเฉพาะการ แปรรูปกล้วย ฉาบและกล้วย เบรคแตก ซึ่งถือ เป็นผลิตภัณฑ์ที่ ขึ้นชื่อของกลุ่ม - เป็นศูนย์ เรียนรู้ในการ ต้อนรับและ บรรยายองค์ ความรู้ต่าง ๆ ให้กับผู้ที่สนใจ เข้ามาเยี่ยมชม แปลงวนเกษตร	- แปลงมีความร่มรื่น ชุ่ม ชื้น และสภาพดินอุดม สมบูรณ์มากขึ้นดิน กลับมาร่วนซุย มี อินทรีย์วัตถุและธาตุ อาหารจากการทับถม และย่อยสลายของใบไม้ และซากพืชซากสัตว์ ภายในแปลง - แปลงมีความ หลากหลายทางชีวภาพ มากขึ้น เป็นแหล่งที่อยู่ อาศัยของสัตว์ขนาดเล็ก เช่น นก กิ้งก่า และเต่า เป็นต้น - มีร่มเงาไม้ใหญ่ที่ร่มรื่น เป็นที่พักผ่อนหย่อนใจ ของครอบครัวและเพื่อน บ้านแปลงข้างเคียง

กรณีตัวอย่าง	ด้านเศรษฐกิจ				ด้านสังคม			ด้านสิ่งแวดล้อม
	ลดต้นทุนการผลิต/ รายจ่าย	เพิ่มรายได้	ความมั่นคงทาง อาหาร/ เศรษฐกิจ	คุ้มครองที่ดิน เกษตรกรรม	ลดการอพยพ ย้ายถิ่น	สุขภาพ อนามัย	กลุ่มและ เครือข่าย/ พึงพาแบ่งปัน	ฟื้นฟูนิเวศ สิ่งแวดล้อม และลด ภัยธรรมชาติ
4. นายวินัย พรหมสุภาพ อ.พัฒนานิคม จ.ลพบุรี - เนื้อที่ 50 ไร่ - เน้นกิจกรรมที่สร้างรายได้ หมุนเวียนตลอดปี	- เน้นปลูกไม้ผล ไม้ยืน ต้นเพิ่มขึ้น ทดแทน พืชผักอายุสั้น เพื่อลด ต้นทุนแรงงาน - ลดรายจ่ายด้วยการ ปลูกพืชผักที่ หลากหลาย เพื่อนำมา บริโภคในครัวเรือน	- หน่อไผ่ตงอินโดจีน 150,000 บาท/ปี - เพาะชำกิ่งไผ่ 30,000 บาท/ปี - พืชผักและไม้ผล 50,000 บาท/ปี - พืชไร่ (มัน ลำปะหลัง+ข้าวโพด เลี้ยงสัตว์) 500,000 บาท/ปี	- ปลูกพืชผัก ผลไม้ไว้กิน เอง ส่วนที่เหลือจำหน่าย เช่น มะขามเทศ น้อยหน่า มะม่วง มะนาว พืชสวนครัว - ปลูกไม้ยืนต้น เช่น พะยูง สักทอง ไผ่ตงอินโดจีน	- ทำการเกษตรแบบ เต็มแปลง - มีแผนระยะยาวใน การพัฒนาแปลง เกษตรให้เป็นแหล่ง ท่องเที่ยวเชิงเกษตร	- สร้างงานใน ชุมชน และ ลูกหลานเริ่ม กลับบ้านบ่อ ขึ้น สนใจทำ การเกษตรมาก ขึ้น เนื่องจาก แปลงวนเกษตร มีกิจกรรมให้ทำ หลากหลาย มากกว่าการ ปลูกพืชเชิงเดี่ยว	- ผลผลิตใน แปลงวน เกษตร โดยเฉพาะ พืช อาหารเน้น การผลิตแบบ ปลอดภัย	- มีการรวมกลุ่ม วิสาหกิจชุมชน - เป็นแหล่ง เรียนรู้สำหรับ คนในชุมชนและ บุคคลที่สนใจ	- สภาพดินในแปลง บางส่วนเริ่มมีความอุดม สมบูรณ์จากการทับถม ของใบไม้และใบไม้ยืนต้น - มีความหลากหลายทาง ชีวภาพมากขึ้น เริ่มมีเห็ด ธรรมชาติชนิดต่าง ๆ ใน แปลงวนเกษตร - แปลงมีความร่มรื่น เป็นที่พักผ่อนหย่อนใจ ของคนในครอบครัว

กรณีตัวอย่าง	ด้านเศรษฐกิจ				ด้านสังคม			ด้านสิ่งแวดล้อม
	ลดต้นทุนการผลิต/ รายจ่าย	เพิ่มรายได้	ความมั่นคงทาง อาหาร/ เศรษฐกิจ	คุ้มครองที่ดิน เกษตรกรรม	ลดการอพยพ ย้ายถิ่น	สุขภาพ อนามัย	กลุ่มและ เครือข่าย/ พึ่งพาแบ่งปัน	ฟื้นฟูนิเวศเกษตร สิ่งแวดล้อม และลด ภัยธรรมชาติ
5. นายวิโรจน์ บุญวงศ์ อ.ชะอวด จ.นครศรีธรรมราช - เนื้อที่ 11 ไร่ - ปลูกล้มผลร่วมกับไม้ยืนต้น	- มีการนำผลผลิตจาก แปลงมาบริโภคใน ครัวเรือน - มีการนำไม้ยืนต้นที่ ปลูกไว้มาสร้างบ้านพัก อาศัย - ทำปุ๋ยหมักและน้ำ หมักชีวภาพไว้ใช้เอง	- รายได้หลักมาจาก มังคุด 500,000 - 600,000 บาท/ปี และ ทุเรียน ไม่น้อยกว่า 30,000 บาท - รายได้อื่น ๆ จาก ผลผลิตในแปลง เช่น พริกไทย และ สะตอ เป็นต้น	- มีการทำกิจกรรมที่ หลากหลายในแปลง เช่น ปลูกจำปาทอง มะฮอกกานี สักทอง สะเดาเทียม มังคุด ทุเรียน พริกไทย สะตอ เลี้ยงไก่ไข่ ไก่พันธุ์พื้นเมือง เลี้ยงปลา และเลี้ยงผึ้ง เป็นต้น	- เกษตรกรมีแนวคิด ในการใช้ประโยชน์ ที่ดินให้เกิดความ คุ้มค่า มีการปลูกไม้ เศรษฐกิจในแปลงเพิ่ม มากขึ้นเรื่อย ๆ เพราะ มองว่ามีประโยชน์ หลากหลายและเป็น มรดกให้ลูกหลาน	- เกิดการจ้าง งานและสร้าง รายได้ให้กับ สมาชิกกลุ่มและ คนในชุมชน	- เน้นการผลิต แบบปลอดภัย ถึงแม้มีการ ผลิตผลไม้ นอก ฤดู แต่จะใช้ ปุ๋ยหมักและ น้ำหมักชีวภาพ ทดแทนการใช้ สารเคมี	- มีการรวมกลุ่ม เพื่อรวบรวม จำหน่าย และ แปรรูปผลผลิต มังคุด - เป็นแหล่ง เรียนรู้และแปลง ทดลองวิจัย	- ลดแรงปะทะจากลมที่ ทำให้ไม้ผลเสียหาย โดย การปลูกไม้ยืนต้นเป็น แนวกันชน - ไม้ยืนต้นสามารถเป็นร่ม เงาและเป็นไม้ฟักเลียง ให้กับพืชที่ต้องการ แสงน้อย - มีการบริหารจัดการ ระบบน้ำ เช่น การขุด คลองไส้ไก่ เป็นต้น

แปลงวนเกษตรจากโครงการส่งเสริมระบบวนเกษตรในเขตปฏิรูปที่ดิน

1. แปลงวนเกษตร นางปรีดา กীরติทวีภูมิ อ.ชนแดน จ.เพชรบูรณ์

2. แปลงวนเกษตร นายกองมี อยู่ทิม อ.ชาติตระการ จ.พิษณุโลก

3. แปลงวนเกษตร นางทองม้วน รั้งพงษ์ อ.นางรอง จ.บุรีรัมย์

4. แปลงวนเกษตร นายวินัย พรหมสุภาพ อ.พัฒนานิคม จ.ลพบุรี

5. แปลงวนเกษตร นายวิโรจน์ บุญวงศ์ อ.ชะอวด จ.นครศรีธรรมราช

คณะผู้จัดทำ

ที่ปรึกษา

นางอาทิตย์ยา พองพรหม

ผู้เชี่ยวชาญด้านการเพิ่มประสิทธิภาพการใช้ที่ดินในเขตปฏิรูปที่ดิน

ผู้จัดทำ

กลุ่มพัฒนาเกษตรกรและเครือข่ายผู้นำ

นายอัศวิน วัฒนธรรม	นักวิชาการปฏิรูปที่ดินชำนาญการ
นางสาวปริญญ์ แก้วฟู	นักวิชาการปฏิรูปที่ดินปฏิบัติการ
นางสาวพรทิพย์ เปรมยิ่ง	นักวิชาการปฏิรูปที่ดินปฏิบัติการ
นางสาวรสนีย์ ดือเร๊ะ	เจ้าหน้าที่ปฏิรูปที่ดิน (พนักงานราชการ)

กลุ่มอนุรักษ์และฟื้นฟูสภาพแวดล้อม

นายณัฐพล ขานหมัด	นักวิชาการปฏิรูปที่ดินชำนาญการ
นางสาวณัฐนันท์ สันติมิตร	นักวิชาการปฏิรูปที่ดินปฏิบัติการ
นางสาวไอศวรรย์ อารยะทวีกุล	นักวิชาการปฏิรูปที่ดินปฏิบัติการ

ศูนย์ตรวจสอบและรับรองมาตรฐานสินค้าเกษตรในเขตปฏิรูปที่ดิน

นางสาวสุทธฤตา เต่งแก้ว	นักวิชาการปฏิรูปที่ดินชำนาญการ
นายนครเศรษฐ์ สอนเสาวภาคย์	นักวิชาการปฏิรูปที่ดินปฏิบัติการ

กลุ่มพัฒนาเกษตรกรรุ่นใหม่

นายณัฐพล ภัทรพลกุล	นักวิชาการปฏิรูปที่ดินปฏิบัติการ
นางสาวกัลยวรรณ ศิริวัชรินทร์	นักวิชาการปฏิรูปที่ดินปฏิบัติการ

กลุ่มพัฒนาสถาบันและธุรกิจชุมชน

นางสาวจริยา ศรีฟ้า	นักวิชาการปฏิรูปที่ดินชำนาญการ
นายณัฐพล สุขพัฒน์	นักวิชาการปฏิรูปที่ดินปฏิบัติการ